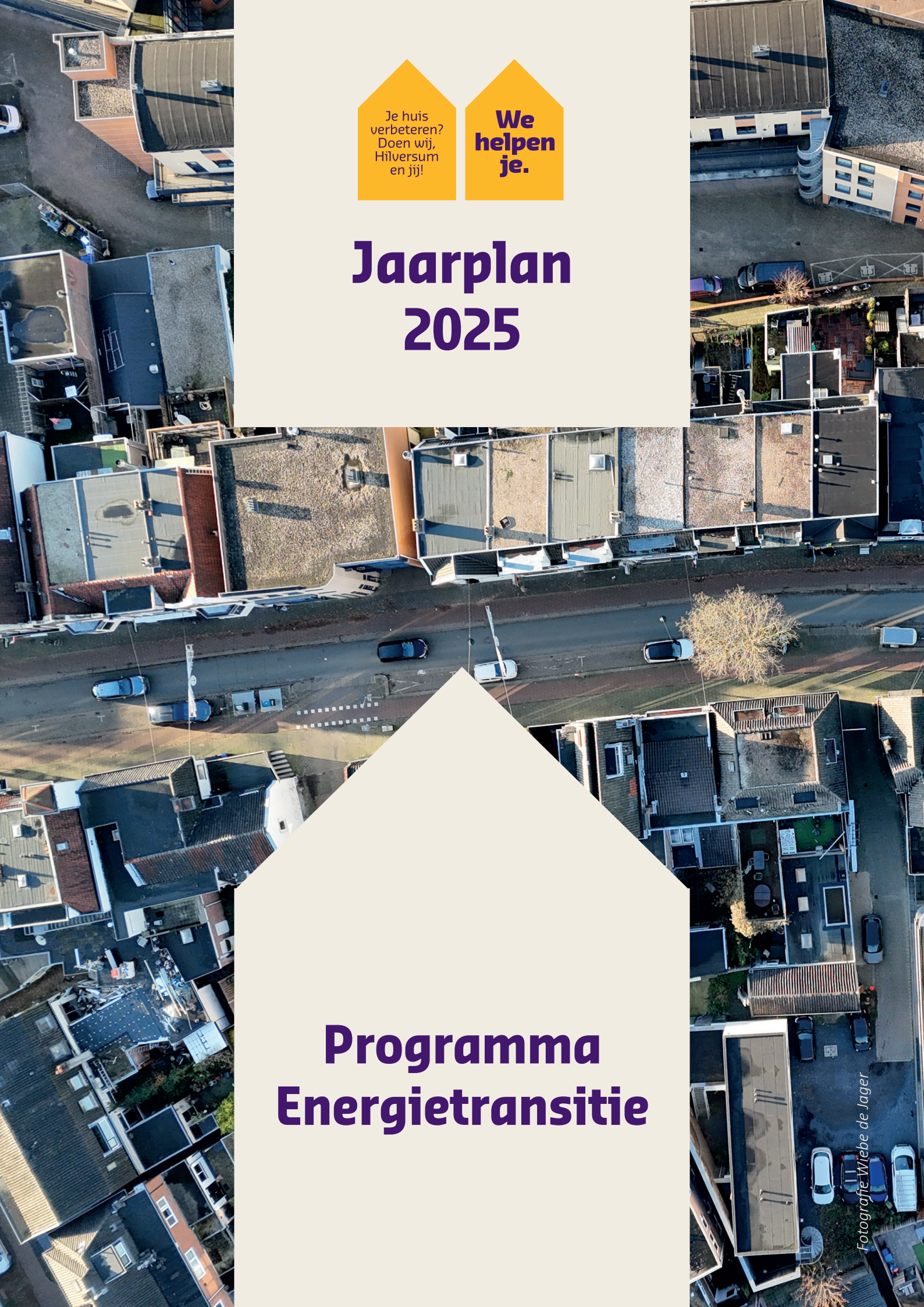
Je huis verbeteren? Doen wij, Hilversum en jij!

We helpen je.

Jaarplan 2025

Programma Energietransitie

Fotografie Wiebe de Jager

Inhoud

Hoofdstuk 1 Inleiding 2

Hoofdstuk 2 Terugblik - jaarverslag 2024 4

2.1 Transitievisie warmte 4

2.1.1 Terugblik- het fundament staat 5

2.1.2 Mijlpalen 2024 7

2.2 De Regionale Energiestrategie (RES) 10

2.3 Overige projecten & Energie-infrastructuur 13

Hoofdstuk 3 Jaarplan 2025 17

3.1 Transitievisie warmte 17

3.2 De Regionale Energiestrategie (RES) 23

3.3 Overige projecten & Energie-infrastructuur 26

Hoofdstuk 4 Financiën en dekking 31

Bijlage

1 Dashboard energietransitie 2024 33

2 Landelijke, provinciale en lokale ontwikkelingen 42

Inleiding

De energietransitie is een opgave die continue in beweging is. Een opgave met vele gezichten en uitdagingen waarvan de Hilversumse doelstellingen in de in 2021 door de raad vastgestelde Transitievisie Warmte (TVW) en Regionale Energiestrategie (RES) vertaald zijn naar een meerjarig programma. Met het opstellen van jaarplannen geven we invulling aan de gestelde doelen en sturen we bij waar nodig. Sinds 2021 stellen we een jaarplan Energietransitie op. Voorliggend jaarplan 2025 is het één-na-laatste jaarplan dat expliciet uitvoering geeft aan de gestelde doelen uit de TVW, daarom kijken we ook vooruit. In de TVW hebben we namelijk afgesproken iedere vijf jaar de doelen te herijken in het licht van onder andere verdergaande wet- en regelgeving, technische haalbaarheid, betaalbaarheid van oplossingen, het draagvlak en tempo van conversie naar klimaatneutraal in 2050 en aardgasvrij in 2040. In voorliggend jaarplan bouwen we voort op wat goed gaat, sturen we bij waar nodig en bereiden we ons voor op de actualisatie van de TVW in 2026 (ook wel Warmteprogramma genoemd).

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 blikken we terug op het jaar 2024. In dit jaarverslag stippen we kort de verschillende activiteiten aan waarmee we aan de slag geweest zijn en geven we kort de stand van zaken weer. In hoofdstuk 3 lichten we de plannen voor 2025 toe. In veel gevallen is dit een voortzetting van de activiteiten uit 2024, want werken aan de energietransitie vraagt veelal om meerjarige inspanningen om stappen te kunnen zetten. Tot slot geeft hoofdstuk 4 een samenvattend overzicht van de activiteiten en beschikbare middelen.

Fotografie: Viebe de Jager

2024 en 2025 samengevat

Het jaar 2024 is volop benut voor het verder verstevigen van de structuur waarin we samenwerken met de ketenpartners HilverZon en Energiedienstenbedrijf en de doorontwikkeling van de buurtaanpak. We leren wat wel en niet werkt en werken toe naar programmatische aanpakken om zo herkenbaar voor de doelgroep samen aan de slag te kunnen. Het pakket aan diensten en subsidies om bewoners en bedrijven te ontzorgen weet steeds beter de doelgroepen te bereiken en we zoeken naar nieuwe manieren om bewoners en bedrijven te helpen stappen te zetten in het verduurzamen van hun woning of pand. Denk bij dit laatste bijvoorbeeld aan het voorfinancieren van de subsidie. Niet alle huishoudens hebben de mogelijkheid zelf de maatregel(en) voor te schieten en later de subsidie te ontvangen. Om te kijken of dit voorziet in een behoefte en ook werkt zijn we met een pilot gestart.

In 2025 gaan we verder met de ingezette beweging van het ontzorgen en ondersteunen. De gebouwde omgeving dient immers voldoende geïsoleerd te zijn om de overstap van gas naar gasloos te kunnen maken. Welke warmteoplossing vervolgens het beste voor een woning, buurt of wijk is zoeken we verder uit in 2025. Opgedane ervaringen bij onder andere de uitvoering van het Programma Aardgasvrije Wijken in de Meent met bronnetten zijn hiervoor belangrijk, net als de aanleg van een integraal energiesysteem in het stationsgebied of het al dan niet kunnen benutten van de restwarmte bij de RWZI. Er wordt in 2025 een bodemenergieplan opgesteld om zo regie te kunnen voeren op het optimaal benutten van de beschikbare bodemwarmte en samen met coöperatie Toekomstbestendig Hilversum wordt, als onderdeel van de Green Deal Zuidwest, de mogelijkheid onderzocht om met de bedrijven op de werklocatie Zuidwest lokaal duurzame energie op te wekken, op te slaan en onderling te delen in zogenaamde energy hubs of clusters. Dit alles draagt weer bij aan het kunnen opstellen van het nieuwe warmteprogramma in 2026 (opvolger van de TVW).

Hoofdstuk 2 Terugblik – jaarverslag 2024

In onderstaande terugblik doen we verslag van onze inspanningen in 2024. Dit jaarverslag geeft een goed overzicht van wat is neergezet aan dienstverlening, welke ervaringen we hebben opgedaan en wat onze werkwijze is in de verschillende projecten en activiteiten. Behaalde resultaten zijn opgenomen in het dashboard. De terugblik doen we aan de hand van drie deelthema's binnen het programma:

2.1 **De Transitievisie Warmte (TVW)**

2.2 **De Regionale Energiestrategie (RES)**

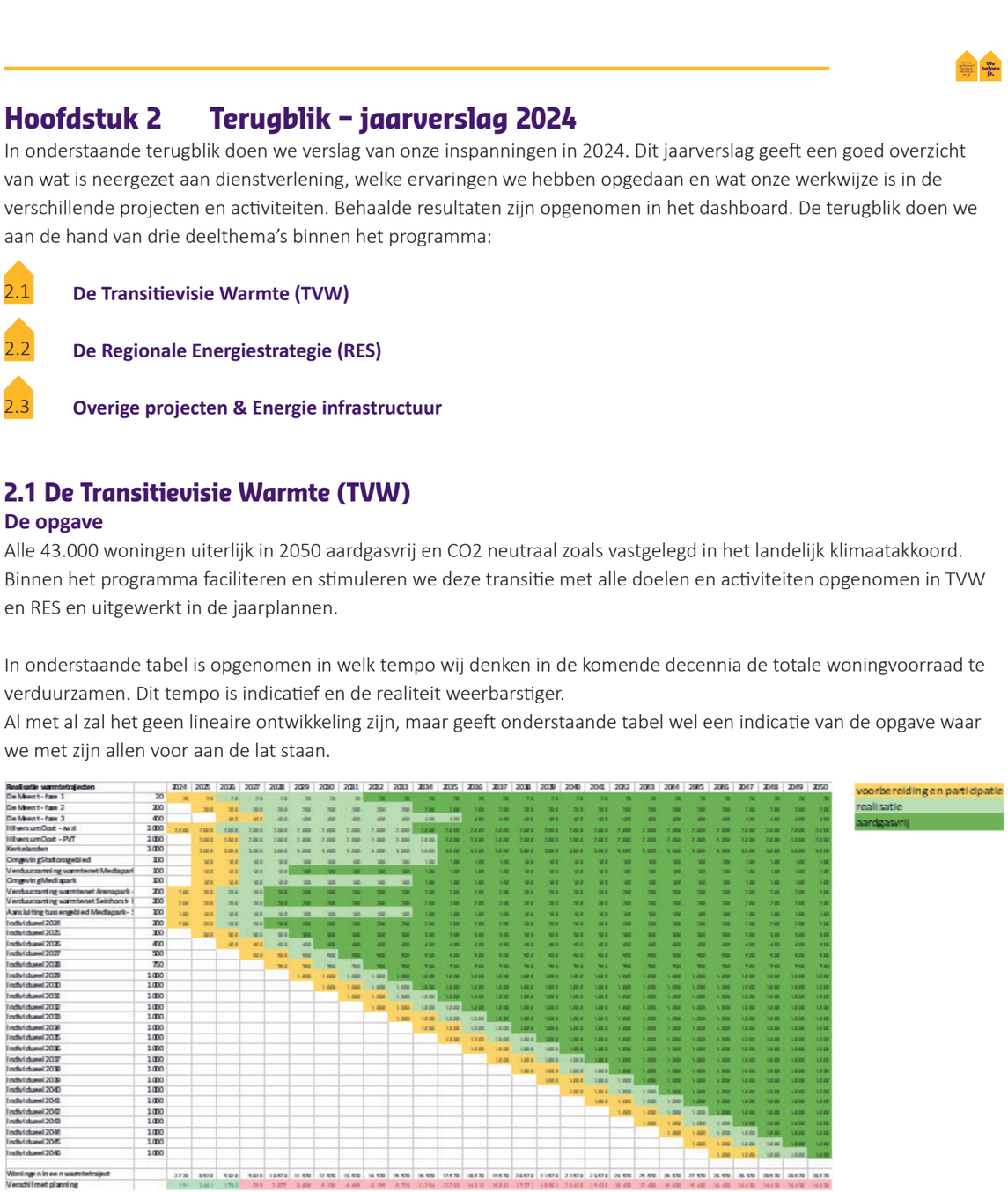
2.3 **Overige projecten & Energie infrastructuur**

2.1 De Transitievisie Warmte (TVW)

De opgave

Alle 43.000 woningen uiterlijk in 2050 aardgasvrij en CO2 neutraal zoals vastgelegd in het landelijk klimaatakkoord. Binnen het programma faciliteren en stimuleren we deze transitie met alle doelen en activiteiten opgenomen in TVW en RES en uitgewerkt in de jaarplannen.

In onderstaande tabel is opgenomen in welk tempo wij denken in de komende decennia de totale woningvoorraad te verduurzamen. Dit tempo is indicatief en de realiteit weerbarstiger.
Al met al zal het geen lineaire ontwikkeling zijn, maar geeft onderstaande tabel wel een indicatie van de opgave waar we met zijn allen voor aan de lat staan.

De verduurzaming van de totale woningvoorraad

Rekening houdend met een doorlooptijd van gemiddeld 10 jaar tot het realiseren van een aardgasvrije woning, ongeacht het warmtealternatief, moeten per jaar 2.600 woningen de eerste concrete verduurzamingsstap zetten of op zijn minst aangezet worden tot het denken over verduurzaming. Met de wijkaanpak zullen we jaarlijks als 2.100 koopwoningen met een WOZ-waarde onder de € 510.000 benaderen met een warmtescan. De koopwoningen in deze wijken met een hogere WOZ-waarde krijgen ook een brief waarin de advies en leen-mogelijkheden beschreven staan. Dit houdt in dat we jaarlijks tussen de 5.000 en 6.000 huishoudens zullen benaderen. Via makelaars, de VVE-aanpak, ondersteuning verhuurders, samenwerking met de woningcorporaties, collectieve zonprojecten, de greendeals en andere activiteiten ondersteunen we samen met de ketenpartners deze eerste en ook verdere stappen in het verduurzamen.

2.1.1 Terugblik - het fundament staat

Uitvoeringslijnen Transitievisie Warmte

De in 2021 vastgestelde Transitievisie Warmte (TVW) zet in op het faciliteren van inwoners bij woningisolatie en het op eigen tempo verduurzamen met als eindfase van het aardgas af gaan.
Samen met de ketenpartners HilverZon en het Energiedienstenbedrijf gaan we de wijk in en bieden maatwerk om bewoners te helpen stappen te zetten in het verduurzamen van hun woning.

In de Transitievisie Warmte staan zeven uitvoeringslijnen beschreven:

1. Informatievoorziening over verduurzamen van de woning.
2. Routekaarten voor woningtypen: wat ligt voor de hand om te doen bij jouw type huis?
3. All-in pakketten: per woningtype samengestelde pakketten om te verduurzamen.
4. Ondersteuning bewonersinitiatieven en bedrijven voor collectieve aanpak.
5. Aandacht voor monumenten en beschermde stadsgezichten.
6. Voortzetten huidige instrumenten als duurzaamheidslening, samenwerking energiecoöperaties, etc.
7. Monitoren en evalueren en op basis daarvan de TVW bijstellen.

In het jaarplan 2024 hebben we toegelicht dat een duidelijk onderscheid onder begeleiding van deze uitvoeringslijnen lastig is omdat alle uitvoeringslijnen een geïntegreerd onderdeel van een project vormen. Om die reden is het niet mogelijk de projecten bij één van de 7 uitvoeringslijnen in te delen. Voor de herkenbaarheid in relatie tot de visie hieronder een korte toelichting op de stand van zaken per uitvoeringslijn:

1 **Informatievoorziening over verduurzamen van de woning**
Dit ging over het verbeteren van de informatievoorziening door het energieloket centraal te stellen. Op hilversum.nl/energieloket vinden bezoekers informatie passend bij de hulpvraag en wordt doorverwezen naar het juiste loket of adviseur. Binnen alle uitgevoerde projecten is hieraan gewerkt. Meer informatie over de inrichting van het energieloket is te vinden bij 2.1.2 Mijlpalen 2024 op pagina 9.

2 **Routekaarten voor woningtypen: wat ligt voor de hand om te doen bij jouw type huis?**
Het maken van routekaarten gaat over het opstellen van een routekaart per contigent, inclusief een prijsindicatie. In dit geval zijn we verder gekomen dan een generieke routekaart en doen we iets extra's in de vorm van klimaatplannen. Het Energiedienstenbedrijf heeft inmiddels de mogelijkheid om van elke contigent een advies op maat met 80% nauwkeurige prijsindicatie aan te bieden die past bij de persoonlijke situatie van de woningeigenaar. Deze 'klimaatplannen' worden gratis aangeboden aan huiseigenaren die willen verduurzamen. Dit gebeurt binnen verschillende projecten die we uitvoeren, bijvoorbeeld bij het warmtescanproject. Het plan kan vorm krijgen in een aardgasvrij, aardgasvrij-klaar of stap voor stap advies waardoor deze uitvoeringslijn afgerond is.

3 **All-in pakketten: per woningtype samengestelde pakketten om te verduurzamen**
In de wijkaanpak voeren we een programmatische aanpak met o.a. de warmtescan en een ontzorgingsaanbod. Hiermee bieden we voor ieder woningtype een pakket aan stappen die gezet kunnen worden tot aan aardgasvrij of aardgasvrij-klaar advies met offerte. Dit is wat het klimaatplan van uitvoeringslijn 2 ook doet wat in de uitvoering van de wijkaanpak opgenomen is. Onderdeel van de all-in pakketten is ook de pilot voorfinanciering. De pilot en de wijkaanpak worden verder toegelicht in de paragaaf 'Wijkaanpak' in hoofdstuk 2.1.2 Mijlpalen 2024.

4 **Ondersteuning bewonersinitiatieven en bedrijven voor collectieve aanpak**
Deze uitvoeringslijn gaat over het op maat ondersteunen van bewonersinitiatieven waarin we meer vraaggericht zijn gaan werken en initiatieven van onderop uit de wijken ondersteunen. Het haalbaarheidsonderzoek van restwarmte van de rioolwateringzuiveringsinstallatie (RWZI) bij Anna's Hoeve is hier een voorbeeld van (zie hoofdstuk 3 overige projecten & energieinfrastructuur, pagina 28). Maar ook thema-avonden over isoleren (in Kerkelanden) en warmtepompen (in het Schilderskwartier). Wij ondersteunen deze initiatieven in vorm van advies, communicatiemiddelen of financiële steun bij het organiseren van bijeenkomsten.

5 **Aandacht voor monumenten**
In 2023 is het beleid voor het plaatsen van zonnepanelen in beschermd stadsgezicht aangepast en is de informatievoorziening verbeterd. In 2024 is dit voor monumenten ook aangepast. We blijven ook in 2025 monumenteneigenaren ondersteunen bij het verduurzamen van hun monument.

6 **Voortzetten huidige instrumenten als duurzaamheidslening, samenwerking energiecoöperaties, etc.**
- De verschillende financieringsvormen onder de noemer Duurzaam Wonen Lening worden veel door woningeigenaren gebruikt. In 2024 is daarom een bedrag van € 1.000.000 aan het duurzaamheidsfonds toegevoegd. In 2013-2024 is er aan ruim 700 woningen leningen verstrekt. Daarnaast zijn er subsidies beschikbaar voor woningverduurzaming via het Hilversums Isolatie Programma en via de aanpak Energiearmoede.
- Sinds 1 augustus 2023 zijn er ruim 950 subsidie aanvragen gedaan via het Hilversums Isolatie Programma. Hiervan zijn er 760 subsidies al verstrekt, voor een totaalbedrag van ruim 1,1 miljoen. Ongeveer 11% van de aanvragen wordt afgewezen omdat zij niet aan de voorwaarden voldoen.
- Samenwerking met energiecoöperatie HilverZon is niet alleen voortgezet, maar wordt de komende jaren ook verstevigd door de rol die zij innemen in de wijkaanpak met energiecoachgesprekken.

7 **Monitoren en evalueren en op basis daarvan de TVW bijstellen**
Inmiddels ontvangt de raad jaarlijks een dashboard over de voortgang van de energietransitie in Hilversum. Daarin is bijvoorbeeld te zien dat de daling op het aardgasverbruik van woningen is voortgezet in 2023. Tegelijkertijd zien we dat het aandeel woningen met een geregistreerd label A of B 10% is gestegen in 2023 ten opzichte van 2022. Andere cijfermatige inzichten zijn terug te vinden in de bijgevoegde dasboard als bijlage. Door het werken met verschillende datasets kunnen we onze strategie en planning voor onze verschillende uitvoeringsactiviteiten effectief op elkaar afstemmen. Door het visualiseren op wijk en gemeente breed niveau te combineren met data-analyse kunnen we voor bijvoorbeeld een subsidieregeling het beste scenario uitwerken. Hierdoor konden we bijvoorbeeld vrij snel na de start van de wijkaanpak voor een andere methode van benaderen kiezen die vooralsnog meer effect weet te sorteren. Een ander voorbeeld is het HIP waarin we zien dat we meer aandacht moeten vestigen op woningen met lagere WOZ-waarden. Hiervoor zijn nu communicatieacties opgesteld, onder andere met warmtescans voor woningen met lagere WOZ-waarden en een advertentiecampagne op Funda.

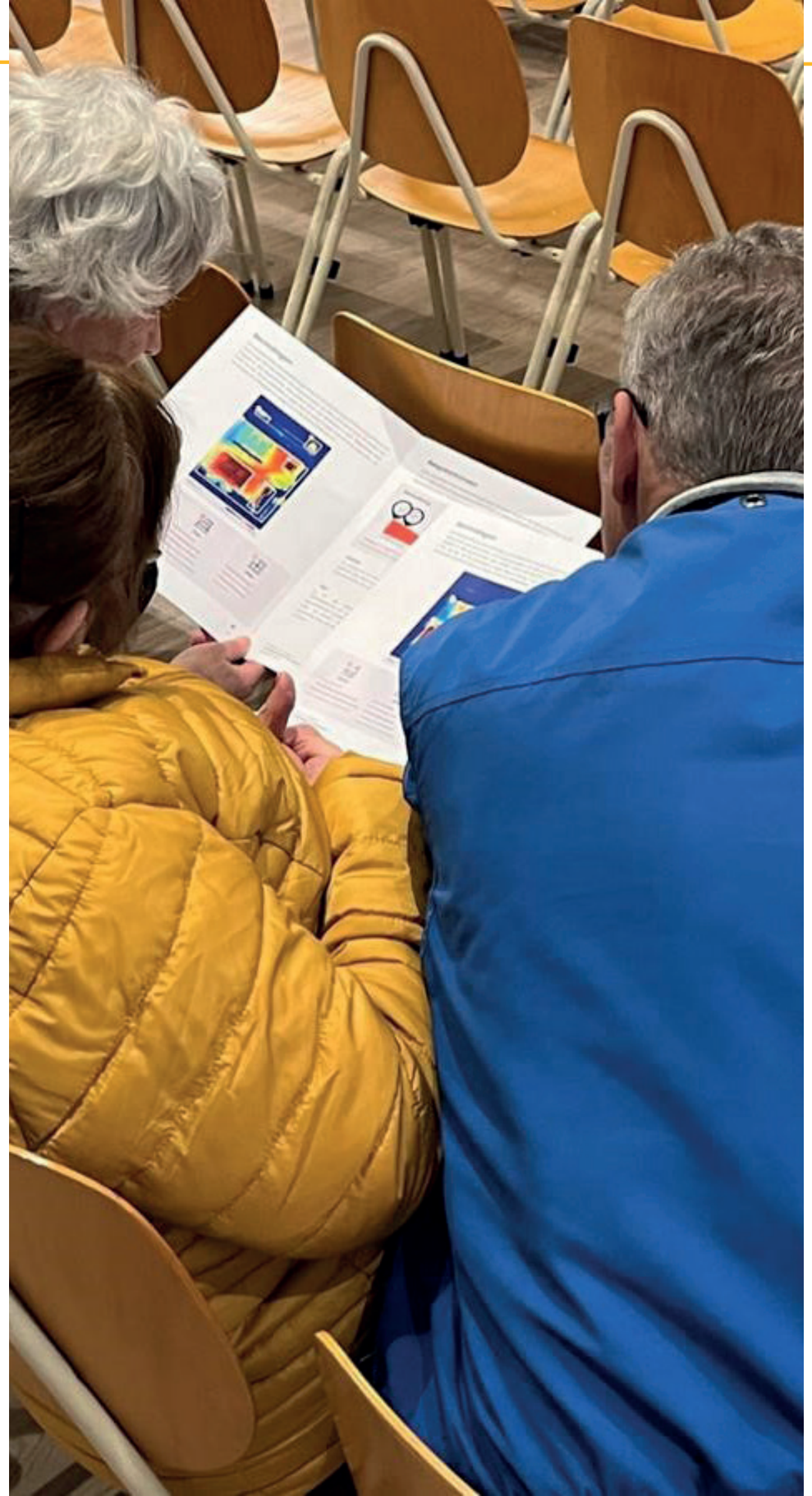
2.1.2 Mijlpalen 2024

Ketensamenwerkingen en wijkaanpak

Meerjarige samenwerking met HilverZon en het Energiedienstenbedrijf
Samen met de ketenpartners Energiedienstenbedrijf Gooi en Vechtstreek (EDB), energiecoöperatie HilverZon en onze eigen Energieklussers is een aanpak ontwikkeld waarin we zo dichtbij mogelijk bij de inwoner ondersteuning bieden in de vorm van concreet advies, bijpassende instrumenten en (financiële) arrangementen (denk aan klimaatplannen, energieadviesgesprekken, subsidies en leningen). Hierbij loopt de begeleiding heel uiteen, van intensieve begeleidingstrajecten en hoge subsidies voor de kwetsbare doelgroepen in de aanpak Energiearmoede, tot een gratis advies en leenmogelijkheden voor de sterkere doelgroepen.

In 2024 hebben we de samenwerking met onze ketenpartners HilverZon en het Energiedienstenbedrijf geïntensiveerd. Door het maken van meerjarige afspraken bieden we beide ketenpartners stabiliteit en slagkracht om in de komende jaren zich verder te ontwikkelen tot robuuste organisaties die inwoners goed weten te bereiken en kunnen ondersteunen in het verduurzamen van hun woning. Naast de formele subsidiebesluiten is ook een gezamenlijke samenwerkingsovereenkomst getekend waarin we met elkaar vast hebben gelegd dat we samen optrekken met als doel onze inwoners maximaal te faciliteren binnen het aanbod aan dienstverlening dat we kunnen bieden. Een mooie mijlpaal waar we de komende jaren verder op kunnen doorbouwen.

Wijkaanpak
Sinds 2022 is er sprake van een wijkaanpak, om dit bovenstaande aanbod te laten landen bij de inwoners, waarin we gepionierd hebben met grootschalige en kleinschaligere aanpakken. Dit heeft in 2024 geleid tot een programmatische aanpak per wijk waar we met behulp van warmtescans als middel en gebruik makend van de bestaande structuren in de wijk, buurtambassadeurs en wijkcoördinatoren het gesprek voeren over verduurzaming. Deze aanpak hebben we nu in buurt Bloemenbuurt en Erfgooiersbuurt toegepast. De warmtescan kon worden opgehaald op diverse georganiseerde bijeenkomsten in de wijk, in samenwerking met energiecoöperatie HilverZon en Stichting Energiedienstenbedrijf Gooi en Vechtstreek. De rapporten die niet werden opgehaald, werden zo veel mogelijk persoonlijk bezorgd bij de bewoners thuis, om zo het rapport ‘warm’ over te dragen. Om de conversie te vergroten is de groep bewoners die door middel van de warmtescan inzicht heeft gekregen welke maatregelen ze het beste kunnen toepassen een concreet aanbod aangeboden. We laten de groep bewoners dus niet ‘’los’’ nadat ze hun warmtescanrapport hebben gehad, maar er worden meerdere contactmomenten per jaar georganiseerd. Het idee is dat het warme persoonlijke contact en de herhaaldelijke contactmomenten bijdragen aan bewustwording bij inwoners en hen ook daadwerkelijk aanzet tot actie.

Binnen de wijkaanpak experimenteren we met het ontwikkelen van een totaal ontzorgingsaanbod voor inwoners op het gebied van isolatie en ventilatie. Eind 2024 is er gestart met de pilot collectieve isolatieactie voorfinancieren. Wij merken dat de vervolgstap voor woningeigenaren lastig is. Om bewoners verder te helpen gaan we de subsidie in een pilot nu voorfinancieren. Dit betekent dat de subsidie niet hoeft te worden voorgeschoten en bewoners voorafgaand aan de werkzaamheden maximaal € 2.000 isolatiesubsidie van de gemeente ontvangen.
Daarnaast krijgt iedereen een keuzeformulier van welke isolatiemaatregel ze een offerte willen ontvangen en vervolgens zorgt onze ketenpartner EDB dat de bewoner de gekozen offerte ontvangt. De pilot zet zich in op maximale ontzorging voor de bewoner. Na afloop zal de pilot worden geëvalueerd. Afhankelijk van de uitkomst zal dit ontzorgingsaanbod verder worden uitgebreid of ingezet.
Door het nauwere contact biedt het ons ook de mogelijkheid aan nazorg te doen en bewoners maximaal te faciliteren vanuit het ondersteuningsaanbod dat is opgetuigd.

Energiearmoede
In 2024 is de aanpak energiearmoede voortgezet. Inmiddels zijn meer dan 2.000 huishoudens geholpen met het verlagen van de energierekening en/of doorverwezen naar verdere ondersteuning. EnergieKlusser aan Huis is daar waar de doelgroep is, samen met de bouwbegeleiding. De EnergieKlusser helpt met aanbrengen van kleine besparende maatregelen en signaleert ook eventuele andere sociale problematiek en verwijst door. DDe bouwbegeleider helpt met onafhankelijk advies om isolatiemaatregelen te nemen en ondersteunt in het volledige proces

Het project EnergieKlussers is zichtbaar in de wijkcentra met informatiekoffers met daarin de kleine maatregelen en aanmeldkaarten. De EnergieKlussers sluiten aan bij de Weg- en Wijzerspreekuren, Groet- en Ontmoetmomenten en de buurtbakkies in de wijken. Voor het doorverwijzen naar verdere ondersteuning is nauwe samenwerking opgezet met de opbouwwerkers en de wijkregisseurs.

Om de samenwerking met partners en het bereik van de doelgroep te bevorderen is de toolkit energiearmoede ontwikkeld. Hieruit kunnen partners zoals de corporaties en welzijnsorganisaties communicatiemiddelen (bv tekst voor een nieuwsbrief en foto’s) over het project eenvoudig opnemen in eigen nieuwsbrieven.

Het circulair gordijnenproject is een groot succes, wordt met veel belangstelling vanuit andere gemeenten gevolgd en regionale opschaling wordt op dit moment, samen met MRA, onderzocht. Het is de meest populaire maatregel die aan huishoudens wordt aangeboden. Naast isolerend effect van tochtwering in de winter en hittewering in de zomer, wordt door huishoudens juist ook het toenemen van woongeluk ervaren. Dit kwam in de jaarlijkse projectevaluatie naar voren.

Ondersteunen bedrijven

Voor hen hebben we een team van Green Deal coaches klaarstaan die kunnen adviseren over energie besparen en opwekken. Ook denken zij mee over financieringsmogelijkheden en subsidies. Dat gebeurt op individueel niveau en vanuit een collectieve aanpak in samenwerking met ondernemersverenigingen. Zoals op de Gijsbrecht, Vaartweg en Zuidwest. Op Arenapark-Laapersveld is in 2024 een Green Businessclub opgericht. Dit is een versterking van de organisatiegraad van ondernemers en zij gaat concreet aan de slag met duurzame projecten. Als bedrijven grootverbruiker zijn van energie en aan de EML (Energie Maatregelen Lijst) moeten voldoen, kunnen ook zij gebruikmaken van de diensten van de Green deal coaches. Zij trekken daarbij samen op met de collega's van Stimulerend toezicht die uiteindelijk de handhaving doen.

De Green Deal met Ondernemersvereniging Hilversum Zuid-West 2023-2027 is in uitvoering. Om de Green Deal uit te voeren is een apart rechtspersoon opgericht: coöperatie Toekomstbestendig Hilversum. Als onderdeel van de Green Deal Zuidwest onderzoekt de coöperatie met de bedrijven op de werklocatie Zuidwest de mogelijkheid om lokaal duurzame energie op te wekken, op te slaan en onderling te delen in zogenaamde energy hubs of clusters. Deze clusters zijn groepen bedrijven die bij elkaar in de buurt liggen en gezamenlijk een collectief vormen. Het eerste cluster is in 2024 als pilot gestart en wordt in 2025 uitgewerkt. Eind 2024 is/wordt ook een meerjarige Green Deal afgesloten met Vliegveld Hilversum.

Informatievoorziening en ondersteuning

In 2024 hebben we samenhang aangebracht in de communicatie-inspanningen en activiteiten van gemeente en partners. De basis voor de gezamenlijke communicatieaanpak staat nu:

- Er is een herkenbaar concept en verhaal als overkoepelende paraplu ontwikkeld waar alle partners zich aan hebben gecommitteerd. We werken nu vanuit één look & feel.
- De eerste gemeente brede campagnes, gericht op het ondersteuningsaanbod zijn gevoerd.
- Een magazine met totaaloverzicht diensten en financiële regelingen is gemaakt en breed verspreid.
- Een website die fungeert als portal van het aanbod van gemeente en partners is gelanceerd.
- Samen met partners zijn we zichtbaar geworden in de stad: op de markt, bij buurtbijeenkomsten, in het nieuwe duurzaamheidscentrum, bouwmarkten, op straat (schermen, abri's, borden langs de weg) en met posters op 150 plekken in de stad.
- Verhalen van bewoners en andere ambassadeurs staan centraal en publiceren we op de website, social media, in de maandelijkse digitale nieuwsbrief en de raadhuisaanhuispagina.

Tot slot noemen we hier nog dat op doelgroepniveau grote communicatie inzet geweest is op de doelgroep die met energiearmoede te maken heeft, is voor monumenten de communicatie aangepast op de campagnestijl en is er intensief communicatie inzet geweest bij het Programma Aardgasvrije Wijken (PAW) Meent Aardgasvrij dat een nieuwe fase in is gegaan met deurgesprekken en buurtbijeenkomsten.

Energieloket

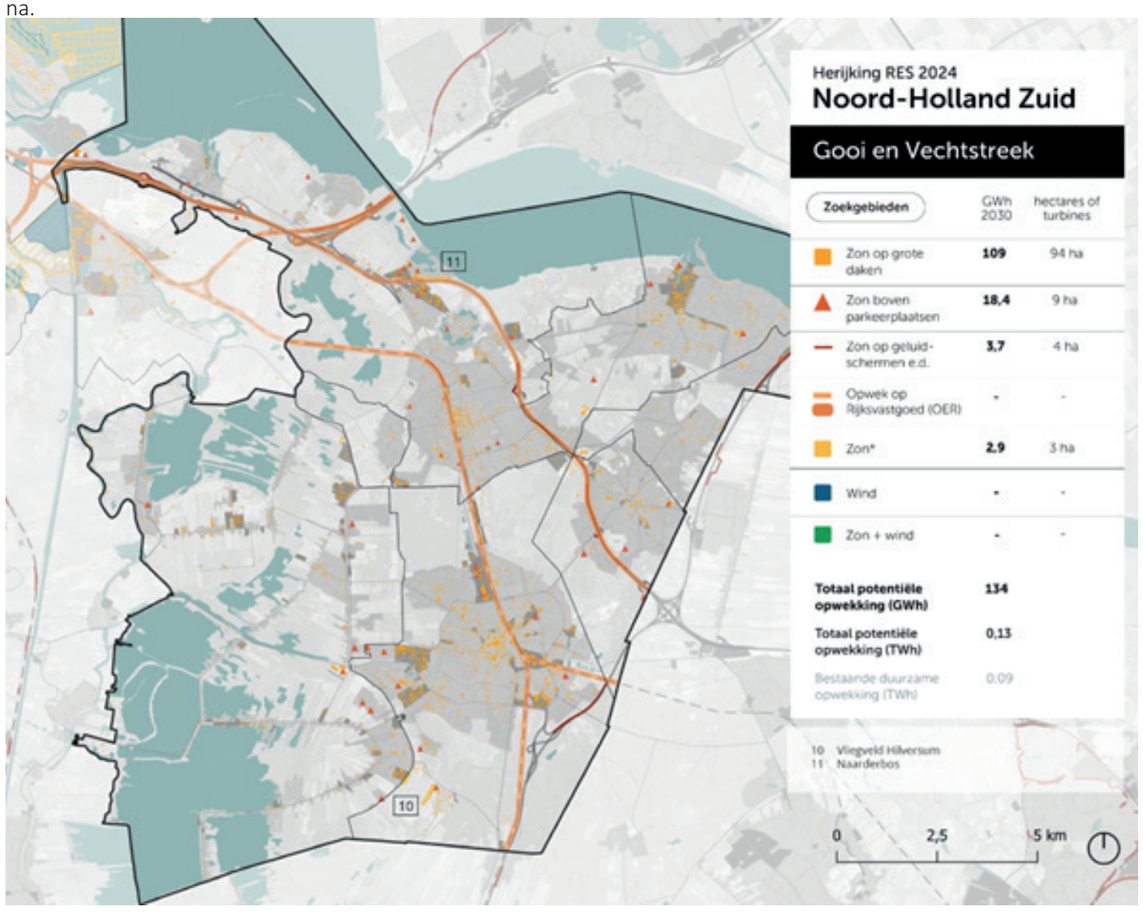
Alle gemeenten zijn wettelijk verplicht om een online energieloket te bieden aan inwoners, waar zij terecht kunnen met al hun vragen over het verduurzamen van hun woning. Het Duurzaam Bouwloket voerde dit voor ons uit. In 2024 is een nieuwe aanbesteding opgestart wat zal leiden tot een contract met (mogelijk) een nieuwe partij die verantwoordelijk is voor het eerstelijnscontact met inwoners. Het energieloket wordt dusdanig georganiseerd dat het dicht bij de bewoners staat en aansluit bij de ketensamenwerking, de gewenste versnelling van de energietransitie en de communicatieaanpak. De samenwerking tussen gemeente en ketenpartners wordt voor bewoners zichtbaar in het energieloket: een portal voor Hilversummers die hun huis willen verduurzamen met onafhankelijke informatie, advies passend hun situatie en woning krijgen en een totaaloverzicht van alle lokale en regionale diensten, aanbod en activiteiten.

2.2 De Regionale Energiestrategie (RES)

De opgave

De Regionale Energiestrategie (RES) 1.0 van Noord-Holland Zuid (NHZ) is in 2024 herijkt door gemeenten en waterschappen in de provincie Noord-Holland. Voor de gemeente Hilversum heeft deze herijking geen veranderingen van zoeklocaties opgeleverd. Op een enkele rekenkundige wijziging na is de RES 1.0 ongewijzigd gebleven.

In het dashboard Energietransitie (bijlage 1) is te zien dat nu ongeveer 12 GWh is gerealiseerd, bovenop de 5 GWh die er al was. Om het doel in 2030 95 GWh extra te behalen ten opzichte van 2021, moet jaarlijks 8 GWh aan projecten met meer dan 50 zonnepanelen worden gerealiseerd. In het dashboard Energietransitie is te zien dat het afgelopen jaar 3 GWh gerealiseerd van de 7,5 GWh die concreet in beeld was realisatie. Realisatie ervan streven in 2025 verder na.

Extra zonnepanelen in 2030	GWh
Grote daken	89
Parkeerterreinen	5,5
Geluidschermen	0,5
Vliegveld zonneweide	0,5
Totaal	**95**

Tabel 1: Opbouw bod Hilversum in RES 1.0

Met onderstaande ontwikkelingen dragen we bij aan de gestelde RES-doelstellingen.

Zonopwek groeit gestaag

We zien nog steeds een groei van het aantal zonnepanelen bij individuele huishoudens al neemt deze groei af door onduidelijkheid over het alternatief voor de salderingsregeling en de vele berichtgeving over netcongestie. Met behulp van het in 2024 ontwikkelde dashboard zonnepotentieel kunnen alle inwoners, vastgoedeigenaren en ondernemers zien of hun dak geschikt is voor zonnepanelen en wat de opwekpotentie is. In het dashboard Energietransitie rapporteren we elk jaar over de voortgang van de realisatie van zonnepanelen.

Verder werken we aan grotere zonopwek-projecten zoals zon op grote daken (bedrijfs- en maatschappelijk vastgoed, centrum) of zon boven parkeren. In overleg met bedrijven, maatschappelijke organisaties en ontwikkelaars verkennen we waar een collectieve aanpak versnelling kan aanbrengen in onze verduurzamingsopgave. Energiecoöperatie HilverZon en Coöperatie Toekomstbestendig Hilversum (vooralsnog alleen voor de bedrijventerreinen in Hilversum Zuidwest) jagen dit aan. Op de bedrijventerreinen in Zuidwest is door coöperatie Toekomstbestendig Hilversum gestart met de clusteraanpak. Dat houdt in dat clusters worden gevormd van aan elkaar grenzende panden of tegen elkaar aan liggende kavels. Binnen een cluster (ook wel energiehub genoemd) wordt in een collectieve aanpak energie gedeeld, opgewekt, bespaard en opgeslagen. De eerste pilot is gestart in 2024.

Zon op Schooldak in 2024 afgerond

In het totaal zijn 20 scholen benaderd en hebben 16 scholen meegedaan aan dit traject. Voor het overgrote deel investeren de scholen zelf in de zonnepanelen, voor hun eigen gebruik. Per school(koepel) is er een uitvraag voor zonnepanelen gedaan, de scholen hebben zelf de installateur gekozen. Begin 2025 vindt de realisatie plaats op het laatste schooldak van de deelnemende scholen, hiervoor is in 2024 het besluit reeds genomen. Het eindresultaat is dat op deze 9 scholen 1.300 zonnepanelen zijn gelegd met een opwekpotentie van 0,38 GWh. Dat is minder dan de ambitie van 0,95 GWh doordat er minder scholen uiteindelijk mee konden doen vanwege verschillende redenen zoals financieel, constructie-technisch of onzekerheid over de huidige huisvesting.

2.3 Overige projecten en Energie-infrastructuur

Collectieve warmtevoorziening
Het Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie (NPLW) richt zich sinds 2024 nadrukkelijk op het versnellen van de realisatie van warmtenetten om aan de landelijke ambities te kunnen voldoen. Het NPLW geeft hierbij aan dat in stedelijk gebied collectieve warmte- en koudevoorzieningen op basis van nationale kostenberekeningen de meest wenselijke oplossing zijn voor netcongestie en ruimtelijke inpassing. Voor Hilversum specifiek geldt dat vooral de Zeer Lage Temperatuur (ZLT) warmte- en koudenetten interessant zijn. In de, veelal negatieve, landelijke pers over warmtenetten gaat het vaak over warmtenetten met Midden en Hoge Temperatuur (MT en HT). Uit onderzoek blijkt dat dit voor Hilversum geen geschikt warmtealternatief is. Bijkomend voordeel van ZLT-netten (ook wel bronnetten genoemd) is dat deze modulair aangelegd kunnen worden. Dat betekent dat kleinere ZLT-netten aangelegd kunnen worden die op een later moment met elkaar verbonden kunnen worden.

Voordat we verder op de opgave en resultaten in gaan, verduidelijken we kort wat een bronnet, WKO en individuele warmtepomp inhoudt:

Bronnet
Een bronnet is een buizennetwerk dat warmte en koude levert aan huizen en gebouwen. De warmte of koude kan bijvoorbeeld afkomstig zijn van oppervlaktewater of de bodem. De term bronnet wordt gebruikt wanneer de warmte op een lage temperatuur wordt aangeleverd (circa 15 graden) en in huis met een warmtepomp wordt opgewaardeerd. In Hilversum is de grootste bron bodemwarmte (warmte of kou van diep in de grond) en de warmte vanuit de Rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) bij Anna's Hoeve (zie paragraaf 3.3).
Met het bronnet kunnen woningen zowel worden gekoeld in de zomer als verwarmd in de winter en hebben dus een warmtepomp in plaats van een CV-ketel voor warm tapwater en ruimteverwarming.

Keuzevrijheid
Een bronnet wordt aangelegd en beheerd door een warmtebedrijf (dit kan een netbeheerder zijn) of een Energy Service Company (ESCO). Als woningeigenaar kun je zelf besluiten of en wanneer je aansluit op dit bronnet. Hiervoor betaal je dan aansluitkosten aan het warmtebedrijf of de ESCO. Daarnaast sluit je een energiecontract voor elektriciteit af met een energieleverancier (zoals je dat nu ook kent).

Modulair
Naast het voordeel van meer keuzevrijheid voor woningeigenaren bij een bronnet is een ander voordeel dat de aanlegkosten relatief goedkoop zijn en het systeem makkelijker modulair uitgebreid kan worden. De uitdaging bij een warmtenet is namelijk dat je het hele systeem in één keer moet aanleggen en contracten met alle woningen moet hebben. Bij een bronnet kun je dit stapsgewijs doen. Dat betekent dat een bronnet kan worden uitgebreid als er meer huizen of gebouwen bijkomen of bronnetten op een later moment met elkaar verbonden kunnen worden. Het systeem groeit mee met de wijk.

Warmte Koude Opslag (WKO)
Vaak lees je bij bronnetten over een Warmte Koude Opslag (WKO). Dit is de methode om energie in de vorm van warmte of koude op te slaan in de bodem en via het bronnet te verplaatsen. Een WKO is een open bodemenergiesysteem. Bij een open bodemenergiesysteem benut het systeem de warmte in het grondwater. In de winter pompt het systeem grondwater uit de warme bron. In de zomer pompt het systeem grondwater uit de koude bron in de bodem.

Individuele Warmtepomp
Wanneer er gesproken wordt over een individuele warmtepomp dan wordt een apparaat bedoeld dat in één woning of gebouw warmte uit een natuurlijke bron (lucht, bodem of water) haalt en gebruikt voor verwarming, koeling en/of warm water. Er zijn verschillende soorten warmtepompen:

- een warmtepomp met een zogenaamde buitenunit, waarmee warmte uit de buitenlucht wordt gehaald.
- een warmtepomp met een bodemlus, waarmee warmte uit de bodem wordt gehaald.

De opgave
In Hilversum werken we aan verschillende gebiedsontwikkelingen en zijn we deelnemer aan het landelijke Programma Aardgasvrije Wijken met de noordelijke Meent. We verkennen in deze projecten welke warmte- en energieoplossingen het meest geschikt zijn, welke rol er is voor collectieve oplossingen, hoe we regie kunnen voeren op het optimaal benutten van de bodemwarmtepotentie en hoe we samenwerken met Liander aan de vermindering van netcongestie. We lichten hieronder deze ontwikkelingen toe.

Programma Aardgasvrije Wijken (PAW) in de Noordelijke Meent naar de volgende fase
In de noordelijke Meent voeren we regie op het PAW project. We gaan samen met onze partners de subsidie van het Rijk benutten voor 623 aardgasvrije woningen.
In 2024 hebben 17 huurders van woningcorporatie G&O gekozen voor de overstap naar aardgasvrij. G&O werkt samen met een exploitant van een bronnet dat de lokale bodemenergie benut. Bij particulier bezit in het projectgebied zijn er ook stappen gezet met het opzetten van een straatproject. Er is nu een geschikte technische oplossing beschikbaar voor de transitie naar aardgasvrij wonen in de noordelijke Meent: een bronnet per straat met een bodemwarmtepomp in elke woning. Dit bronnet maakt gebruik van bodemenergie. Het is mogelijk dat enkele energy service companies (ESCO's) verschillende bronnetten gaan aanleggen. Zo wordt de bestaande ervaring in Nederland met deze oplossing optimaal benut en ontstaat er vertrouwen in het aanbod en de tarieven voor aansluiting. In 2024 heeft het college besloten drie straatprojecten met bronnetten met bodemwarmtepompen in het project PAW Meent Aardgasvrij te faciliteren. Het aanpassen van de subsidieregeling PAW noordelijke Meent Hilversum 2024-2025 hoorde hier ook bij.

Bewoners zijn en worden uitgebreid betrokken bij het ontwikkelen van de oplossing met bronnetten en bodemwarmtepompen. Bewoners geven regelmatig aan dat ze liever geen buitenunit willen en dat een gezamenlijk bronnet goed overkomt. Wel zijn er nog vragen over hoe samenwerking per straat tot stand komt. Dat wordt uitgewerkt in de eerste drie straatprojecten. Er hebben inmiddels 11 wijkbijeenkomsten plaats gevonden die plaatsvonden nadat 11 dagdelen door de wijk gelopen is om huis-aan-huis bewoners te vertellen over het project en hen enthousiast te maken en uit te nodigen voor de bijeenkomsten. Ook is via (digitale) nieuwsbrieven informatie gegeven over de voortgang van het project. Het project heeft toegewerkt naar een beter inzicht in welke delen van de wijk positief staan tegenover de overstap naar aardgasvrij.

Fotografie Michiel Couvee

Fotografie Wiebe de Jager

Bodemenergieplan

In 2024 is een bodemenergieonderzoek uitgevoerd dat ons inzicht geeft in de potentie van bodemwarmte en wat er nodig is om bodemwarmtepotentie optimaal te benutten, dan wel in ieder geval de mogelijkheid in beeld te houden om het te kunnen benutten. Hiervoor wordt in 2025 een bodemenergieplan opgesteld dat de gemeente de mogelijkheid geeft tot regievoering op het optimaal benutten van de bodemwarmte. In de huidige situatie is het zo dat bronnen kunnen worden geslagen die leiden tot interferentie of suboptimale en veelal duurdere oplossingen voor het omliggende gebied.

Stationsgebied en Sportpark

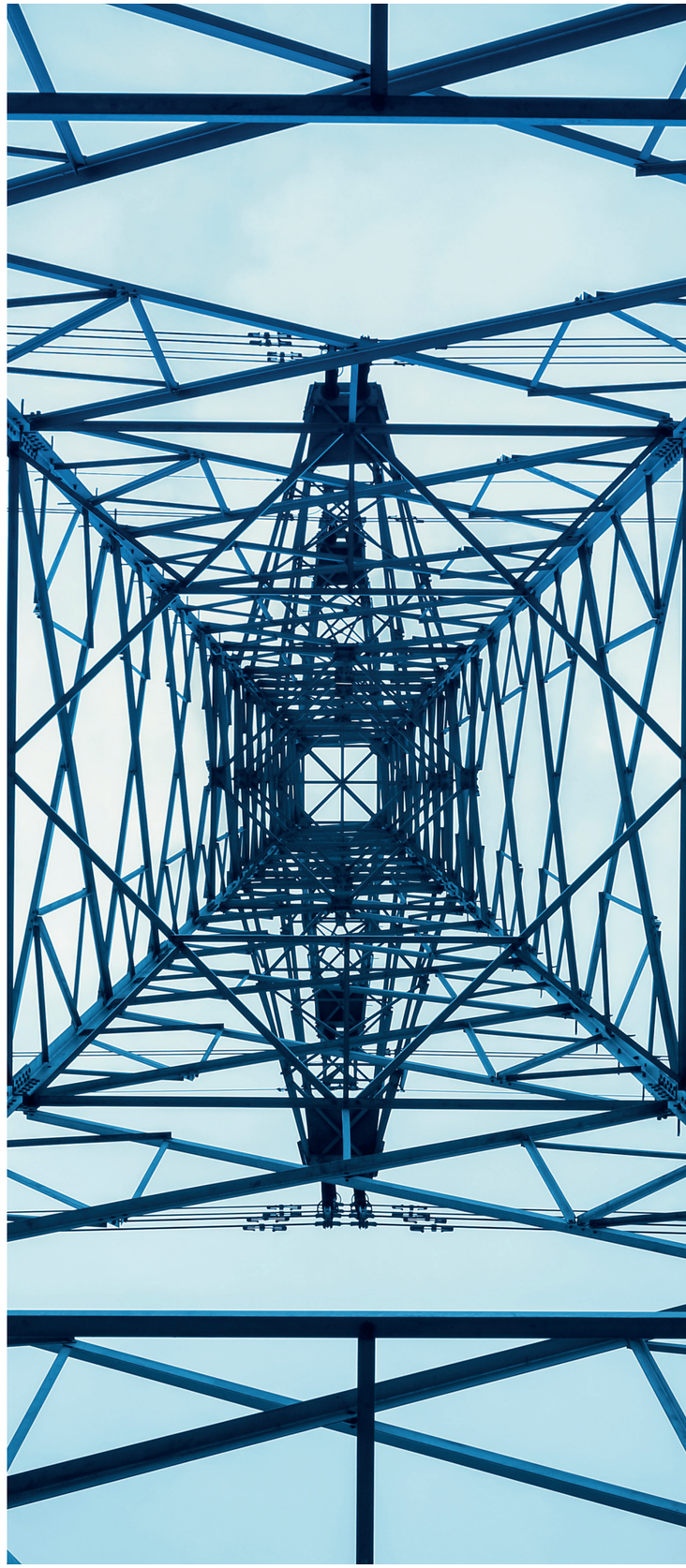
Bij de gebiedsontwikkeling Stationsgebied wordt concreet toegewerkt naar een collectieve warmte- en koude-systeem om optimaal gebruik te maken van de beschikbare bodemenergie. Voor het Sportpark zijn we verschillende bodemenergiescenario's aan het verkennen, maar is de situatie iets complexer omdat de gemeente een beperkte grondpositie heeft en met reeds gevestigde bedrijven en bestaande bodemenergiesystemen te maken heeft.

Gebruik restwarmte RWZI

Begin 2024 is het haalbaarheidsonderzoek opgeleverd naar de potentie van het hergebruik van restwarmte van de rioolwateringzuiveringsinstallatie (RWZI) bij Anna's Hoeve. Hieruit blijkt dat ruimtelijk, financieel en energetisch beschouwd de aanleg van een zeer lage temperatuur warmtenet (ZLT) kansrijk is. Dit vraagt nog wel het nodige vervolgonderzoek en gesprekken met de projectpartners (woningcorporaties, netwerkbedrijf en het waterschap) om te zien of ook bij een nadere integrale beschouwing een warmtenet realistisch en haalbaar is en hoe dit proces dan vormgegeven kan worden.

Netcongestie: samenwerking Liander

Voor de gehele energietransitie speelt netcongestie een grote rol. Bij netcongestie ontstaat file op het elektriciteitsnet wat kan leiden tot storingen en zelfs tot uitval. Daarom werken we als gemeente samen met Liander en Tennet om de uitbreidingen van het elektriciteitsnet slim aan te pakken.
De afgekondigde netcongestie door Tennet, gaat over het hoogspanningsnetwerk wat niet op orde is, waardoor aanvragen voor nieuwe en uitbreidingen van grootverbruikersaansluitingen op een wachtlijst komen te staan. Gunning van aanvragen kan wel tot 2032 duren. Dit geldt niet voor de teruglevering van stroom voor bijvoorbeeld grote zonnedaken. Bij alle gebiedsontwikkelingen, zoals Sportpark, Stationsgebied, bedrijventerreinen Zuidwest en MOB-terrein hebben we te maken met de wachtlijst op grootverbruik aansluitingen voor afname van stroom. Dit treft dus met name bedrijven. Woningbouw kan vooralsnog zijn doorgang vinden. Een aanpalend laadplein kent dan wel weer de beperking dat deze geen grootverbruikaansluiting kan krijgen.
We organiseren efficiënt en slim de uitbreidingen van het stroomnet samen met Liander en Tennet. We nemen daarbij de regie in de afstemming van ruimtegebruik voor het toekomstbestendige energiesysteem zowel boven als ondergronds met de projectgroep Energie Infra. Dit doen we onder andere middels de Samenwerkingsovereenkomst Buurtaanpak Liander, waarin we gezamenlijk de benodigde locaties bepalen voor nieuwe elektriciteitshuisjes. In 2024 zijn we met drie buurten aan de slag gegaan en hebben we veel geleerd in de praktijk. Binnen deze aanpak worden uiteindelijk ruim 300 elektriciteitshuisjes in Hilversum geplaatst. Verder werken we met Liander aan het EnergieSysteem Actieplan (ESAP) waarin we samen met de regiogemeenten data verzamelen en uitwisselen ten behoeve van inzicht en sturing op de ontwikkeling van een integraal toekomstvast energiesysteem.

Hoofdstuk 3 Jaarplan 2025

Inleiding

In de afgelopen jaren is hard gewerkt aan het bouwen van een fundament waaruit we de energietransitie kunnen vormgeven. Landelijk, regionaal en lokaal zien we ontwikkelingen die enerzijds de opgave van het juiste instrumentarium voorzien (wet- en regelgeving, subsidies), maar anderzijds soms ook het narratief beïnvloeden. Denk hierbij aan het nieuwe kabinet dat een wat andere koers vaart dan het vorige kabinet en de aankomende fusie met Wijdemeren wat ook de nodige dynamiek met zich mee zal brengen. In bijlage 1 gaan we uitgebreider in op een aantal ontwikkelingen toe die van invloed zijn of gaan zijn in de wijze waarop we de opgave met elkaar vormgeven. In paragraaf 3.3 lichten we drie regionale ontwikkelingen toe die invloed (kunnen) hebben op de wijze waarop we projecten organiseren. Beschrijving van het jaarplan 2025 doen we aan de hand van drie deelthema's binnen het programma:

3.1 **De Transitievisie Warmte (TVW)**

3.2 **De Regionale Energiestrategie (RES)**

3.3 **Overige projecten & Energie infrastructuur**

3.1 Transitievisie Warmte

De opgave in 2025

Zoals in de TVW afgesproken faciliteert de gemeente woning- en gebouweigenaren individueel bij het verduurzamen van hun woning. De wijkaanpak dient hierbij als het motorblok. De ketenpartner HilverZon fungeert als aanjager en het Energiedienstenbedrijf brengt vraag en aanbod bij elkaar. Gezamenlijk bieden we de bewoners deskundig transparantie advies en begeleiding. Hierbij worden de verschillende doelgroepen en problematiek in acht genomen.

In 2025 werken voor de gebouwde omgeving aan 3 doelen:

- *Tenminste 2.600 woningen te betrekken bij de verduurzaming*
  Zoals aangegeven in de inleiding, moeten jaarlijks 2.600 woningen de eerste verduurzamingsstap zetten om uiteindelijk aardgasvrij en CO2 neutraal te zijn in 2050. Met de activiteiten die nu in planning staan voor 2025, zou dit doel behaald moeten kunnen worden.
- *Het verstevigen van de samenwerking binnen de keten*
  In 2024 zijn met de ketenpartners meerjarige samenwerkingsafspraken gemaakt met bijbehorende financiering en is een gezamenlijke samenwerkingsovereenkomst getekend. In 2025 zetten we in op het verder verstevigen van de samenwerking binnen de keten. We werken aan het uitdragen van één verhaal met behoud van eigen identiteit en zorgen voor een optimale klantreis met gestroomlijnde doorverwijzingen.
- *Onderzoeken hoe we het ontzorgingsaanbod kunnen uitbreiden*
  In 2025 onderzoeken we hoe we het ontzorgingsaanbod verder kunnen uitbreiden. Het verstrekken van subsidies is voor inwoners die dit niet zelf kunnen voorfinancieren niet genoeg. Binnen de wijkaanpak onderzoeken we het effect van een gericht aanbod in combinatie met het vooraf ter beschikking stellen van de collectieve subsidie. Als dit goed blijkt te werken breiden we deze aanpak uit. Een mogelijkheid is om ook de ISDE-subsidie voor te schieten, bijvoorbeeld specifiek voor de doelgroep met energiearmoede.

De volgende tabel is het overzicht van de activiteiten, waarbij de CO2 uitstootreductie per activiteit is aangegeven. Hierbij is uitgegaan van gemiddelde besparingen per genomen verduurzamingsmaatregel aan de woning, bij een normale tussenwoning. In de praktijk zal het verduurzamen van een gevel van een vrijstaand huis meer opleveren dan van een kleine tussenwoning. Voor de adviesmaatregelen zijn we uitgegaan van een naleving van één of twee isolatiemaatregelen in 30% van de gevallen. Daarnaast is het mogelijk dat de onderstaande tabel voor vermeden CO2 uitstoot dubbeltelling bevat; als huiseigenaren zowel advies aanvragen als een subsidie ontvangen.

Onder de tabel lichten we de activiteiten toe.

Wat gaan we doen?		Doel	CO2 besparing in Kton	Budget 2025
Verduurzamen woningvoorraad				
1	HIP & duurzaam wonen lening	1.000 woningen	0,49	1.875.000
2	Wijkaanpak	2.000 woningen krijgen warmtescan en vervolgaanbod met maximale ontzorging	0,20	180.000
3	Project energiearmoede	1.150 woningen (genoemd budget is voor de uitvoering van de subsidieregeling)	0,7	750.000
4	Verenigingen van Eigenaren	50 nieuwe VvE's (van ±10 woningen 500 woningen intake organiseren door EDB	0,9	Opgenomen in de subsidie van het EDB
5	Persoonlijke adviesgesprekken door ketenpartners	1.175 persoonlijke adviezen (575 energiecoachgesprekken en 600 klimaatplannen)	-	Opgenomen in subsidie ketenpartners
Totaal				**2.805.000**
Verbeteren informatievoorziening en processen				
6	Regie op de keten	Verder uitbouwen van de samenwerking met de ketenpartners	-	-
7	Uitrol nieuw Energieloket	Een nieuwe meerjarige overeenkomst met een aanbieder.	-	25.000
Totaal			**-**	**25.000**
Andere projecten en inzet				
8	Communicatiecampagne	Ontwikkeling en uitrol creatief concept Hilversumse energietransitie en 3 gemeentebrede thematische campagnes	-	50.000
9	Communicatie & participatie	Communicatie en participatie in wijkaanpak, PAW en energiearmoede	-	275.000
10	Natuurvriendelijk isoleren en het Soortenmanagementplan (SMP)	Toewerken naar SMP en een gebiedsgerichte natuurvergunning	-	Onderdeel van programma Groen
Totaal			**-**	**325.000**
Meerjarige samenwerking				
Energiedienstenbedrijf (EDB)		Subsidie in 2025	-	675.000
HilverZon		Subsidie in 2025	-	375.000
Totaal			**-**	**1.050.000**

Verduurzamen woningvoorraad

1. HIP & Duurzaam wonen lening

1.000 woningen/ 0,49 Kton CO2 besparing / € 1.875.000 budget 2025

In 2023 is het Hilversums Isolatieprogramma HIP gelanceerd, een maatregelenpakket om woningeigenaren zowel financieel als met advies bij te staan in het verduurzamen van de woning. Van beide instrumenten wordt gebruik gemaakt; we zetten dit voor een groot deel ook voort in 2025. Daarnaast zetten we de succesvolle Duurzaam Wonen Lening voort. Ook is er voor grotere VvE's de mogelijkheid om een lening af te sluiten. In 2025 worden de volgende resultaten bereikt:

- 900 HIP subsidies (uitvoeren isolatiemaatregelen aan woningen)
- 100 duurzaam wonen leningen (uitvoeren verduurzamingsmaatregelen aan woningen)
- 2.100 woningen bereikt met een brief, warmtescan, laagdrempelig advies;
- Waarvan 600 woningen een volledig klimaatplan krijgen, voornamelijk via de makelaars en de wijkaanpak.

2. Wijkaanpak

2.000 woningen warmtescan en vervolgaanbod/ 0,20 Kton CO2 besparing / € 180.000 budget 2025

Zoals uitgelegd in de terugblik is de warmtescan een middel die wordt ingezet in de wijkaanpak en deze aanpak wordt in 2025 voorgezet. De warmtescan is een middel om in contact te komen met de woningeigenaren en ze direct inzicht te geven in de isolatiestaat van hun woning. De warmtescan wordt aangeboden aan alle grondgebonden woningen tot een WOZ-waarde van € 510.000. Dit betreft ongeveer 6.300 woningen verdeeld over een periode van 3 jaar (2025 t/m 2027). In 2025 zal worden gestart in de wijken: Zuidoost, Oost en het restant van Zuid. Dit betreft ongeveer 2.100 woningen. Woningen boven de WOZ-waarde van € 510.000 krijgen weliswaar geen warmtescan, maar worden wel actief benaderd. Zij kunnen namelijk wel advies krijgen van een energiecoach, de duurzaamheidsadviseur of een gratis klimaatplan bij het EDB aanvragen.
Woningen die de warmtescan ontvangen hebben vaak ook meer behoefte aan een ontzorgingsaanbod. In 2025 wordt gekeken of en hoe er een vervolg kan worden gegeven aan de pilot voorfinancieren en een uitbreiding van het ontzorgingsaanbod op het gebied van isolatie en ventilatie.

3. Project energiearmoede

1.150 woningen warmtescan/ 0,7 Kton CO2 besparing / € 750.000 budget 2025

Er komt, met de kennis van nu, geen nieuwe SPUK voor energiearmoede. Wel is de eerder ontvangen SPUK Energiearmoede verlengd tot en met 2027, wat betekent dat de reeds beschikbare middelen over een langere periode ingezet mogen worden. We onderzoeken in 2025 op welke manier de activiteiten voor deze doelgroep zoals de EnergieKlusser aan Huis na 2025 structureel kunnen borgen. Onderwerpen als het betrekken van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt (basisbanen), aansluiten bij de uitvoeringsagenda armoede en schulden en de wijkaanpak energietransitie worden hierin meegenomen. En ook de samenwerking met de woningcorporaties, ketenpartners en andere interne en externe partners die in de Hilversumse wijken actief zijn.

EnergieKlusser aan Huis

- We gaan 1.000 nieuwe huishoudens ondersteunen met de EnergieKlusser aan Huis;
- We vervolgen het circulaire gordijnenproject met 300 extra gordijnen (bovenop de 450 gordijnen die al genaaid en opgehangen zijn bij huishoudens);
- We betrekken mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt bij de aanpak door 2 basisbanen en 2 sleutelpersonen bij het project te betrekken;
- In regionaal verband (mogelijk op schaal van de Metropoolregio Amsterdam) komen we tot opschaling van de succesvolle Hilversumse aanpak van het circulaire gordijnenproject;
- We ontwikkelen een op de doelgroep gerichte communicatieaanpak om zoveel mogelijk huishoudens te bereiken;
- We sluiten aan bij de doelstellingen van de Energietransitie, het Armoedebeleid en de prestatieafspraken Wonen;
- We sluiten aan bij de bestaande structuren in de wijken zoals wijkcentra en buurtteams en maken ervaringsdeskundigheid structureel onderdeel van de aanpak;
- We ontwikkelen een structurele aanpak om het project na 2025 voort te zetten.

Subsidie koopwoningen laag inkomen

- We begeleiden 200 huishoudens van aanmelding tot uitvoering van grote isolerende maatregelen bij de subsidie koopwoningen laag inkomen en kennen 150 subsidies toe;
- We ontwikkelen een VVE route voor huishoudens met een laag inkomen om ervoor te zorgen dat ook deze doelgroep mee kan doen in de verduurzamingsopgave.

Fotografie Margot Brakel

4. Vereniging van Eigenaren (VvE)

50 nieuwe VvE's van *±10 woningen , 500 woningen intake EDB/ 0,9 Kton CO2 besparing / opgenomen in subsidie EDB*

In samenwerking met het Energiedienstenbedrijf verstevigen we de Verenigingen van Eigenaren (VvE) aanpak. Dankzij het HIP bieden we ook aanvullende financiële ondersteuning. We verzorgen samen met het Energiedienstenbedrijf bijeenkomsten en zorgen voor informatie over de financiering van verduurzaming voor VvE's.

In 2025 zullen bij 50 VvE's intakes opgestart worden, waarna gekeken wordt welke stappen voor die VvE passend zijn. De VvE's worden door het Energiedienstenbedrijf langjarig begeleid door de stappen: voorlichting, aanmelding en intake, QuickScan, begeleiding bestuur en ALV, maatwerkadvisering, ontwikkeling bouwteam en/of offertebegeleiding en uitvoering. De besluitvormingsprocessen in een VvE zijn vaak ingewikkeld en langdurig. De ervaring leert dat het cruciaal is om externe procesbegeleiding te bieden, omdat de meeste VvE's zonder deze begeleiding niet tot besluitvorming over verduurzaming komen.

Daarnaast onderzoeken we op welke manieren we nog meer drempels voor VvE's weg kunnen nemen. Bijvoorbeeld door subsidie te verlenen voor het uitvoeren van jaarrond ecologisch onderzoek. Ook hebben we meer aandacht voor de (energie)armoede problematiek binnen VvE's. Het Energiedienstenbedrijf en de EnergieKlussers aan Huis trekken samen op om armoede te achterhalen en te kijken hoe we deze mensen het meest praktisch kunnen ondersteunen als de VvE verduurzaamd wordt.

5. Persoonlijke adviesgesprekken door ketenpartners

1.175 persoonlijke adviezen, 575 energiecoach gesprekken, 600 klimaatplannen/ opgenomen in subsidie EDB

De energiecoaches en adviseurs van HilverZon en het EDB streven ernaar 1.175 persoonlijke adviezen (575 energiecoachgesprekken en 600 klimaatplannen) te geven in 2025 en zo inwoners goed op weg te helpen met het verduurzamen van hun woning.

Verbeteren informatievoorziening en processen

6. Regie op de keten

Verder uitbouwen van de samenwerking met ketenpartners

Verder uitbouwen van de samenwerking en de rolafbakening met de energiecoöperaties, het energieloket en het Energiedienstenbedrijf. Een gemeentelijke ketenregisseur geeft hier invulling aan.

7. Uitrol nieuw Energieloket

Een nieuw meerjarige overeenkomst met een aanbieder / € 25.000 budget 2025

In 2025 gaan we aan de slag met de aanbieder die als winnaar uit de aanbesteding komt. Hiermee wordt een nieuwe meerjarige overeenkomst gesloten.

Andere projecten en inzet

8. Communicatiecampagne

Ontwikkeling en uitrol creatief concept Hilversumse energietransitie en 3 gemeentebrede campagnes / *€ 50.000 budget 2025*

Herkenbaar positioneren van de energietransitie is belangrijk om samen met onze partners bewoners bewust te maken van de opgave waar we voor staan en de stappen die ze zelf kunnen nemen. De nieuwe gemeentebrede campagne gaat in 2025 een nieuwe fase in. In 2 of 3 grote campagnes staan isoleren, opwekken en duurzaam verwarmen centraal. In 3 deelcampagnes brengen we het lokale aanbod voor het voetlicht. De campagnes worden versterkt door verhalen (tekst, foto, filmpjes) uit de stad van bewoners of over concrete resultaten, mijlpalen en activiteiten in de stad (raadhuis aan huis, social media, persberichten, interviews bij kranten) Daarbij leggen we verbanden met andere duurzame thema's zoals groen, klimaat (hitte), mobiliteit en circulariteit.

9. Communicatie & participatie

Communicatie en participatie in wijkaanpak, PAW en energiearmoede / *€ 275.000 budget 2025*

Voor de verschillende activiteiten en projecten die binnen het programma worden uitgevoerd is communicatie passend bij het doel en de doelgroep belangrijk. De wijze van bereiken en het overbrengen van een communicatieboodschap kan erg verschillen tussen bijvoorbeeld inwoners die te maken hebben met energiearmoede, mensen die net een huis hebben gekocht, Verenigingen van Eigenaren, huurders of ouderen. Zo staat bij de communicatie van de wijkaanpak het persoonlijk contact centraal (bijvoorbeeld bijeenkomsten, deurgesprekken). Communicatie en participatie in PAW Meent Aardgasvrij is in 2025 gericht op de volgende fase, namelijk het realiseren van straatprojecten en het laten zien van resultaten. Verder wordt ingezet op de maandelijkse digitale nieuwsbrief, publiceren we verhalen van bewoners (raadhuis aan huis, social media, website), organiseren van bijeenkomsten/ activiteiten of aansluiten op activiteiten van partners en bewoners en verbeteren we de informatievoorziening via de website en partners. Tot slot willen we in 2025 tevens de communicatie gericht op ondernemers verder uitbreiden.

10. Natuurvriendelijk isoleren en het Soortenmanagementplan (SMP)

Toewerken naar SMP en een gebiedsgerichte natuurvergunning

Onder dakpannen en in spouwmuren van woningen leven, vaak zonder dat de bewoners het weten, kleine vogels en vleermuizen. Werkzaamheden om de woning te isoleren kunnen de dieren en/of hun verblijfplaatsen vernietigen. Het verstoren van de dieren en het beschadigen van de verblijfplaatsen is niet toegestaan, tenzij er aan specifieke voorwaarden wordt voldaan en/of er een natuurvergunning is. Er zijn drie fasen te onderscheiden, waarbij in elke fase een iets andere situatie geldt. Op dit moment geldt in Hilversum de Landelijke Aanpak Natuurvriendelijk isoleren. In deze fase mag een particulier opdracht geven om een grondgebonden te isoleren zonder vergunning, mits het isolatiebedrijf werkt volgens de voorwaarden van de methode Natuurvriendelijk Isoleren. Van deze Landelijke Aanpak kan gebruik worden gemaakt tot er een gebiedsgerichte natuurvergunning verleend is door de provincie op basis van een SMP of pre-SMP. De volgende fase is wanneer een tijdelijke natuurvergunning is verleend obv een pre-SMP. De derde fase is wanneer er een SMP is en een gebiedsgerichte natuurvergunning voor het isoleren van alle soorten gebouwen.

In 2025 en 2026 stellen we een soortenmanagementplan (SMP) op om daarmee voor de hele gemeente een natuurvergunning voor isolatiewerkzaamheden te krijgen van de provincie. Onderdeel van het soortenmanagementplan is een natuurvriendelijke werkwijze van isoleren om zo de bescherming van vleermuizen, huismussen en gierzwaluwen te garanderen. Terwijl het onderzoek om het SMP op te stellen wordt uitgevoerd, zal in 2025 een tijdelijke vergunning worden aangevraagd o.b.v. een zogenaamd pre-SMP.

3. 2 Regionale Energie Strategie (RES)

De opgave in 2025

We zetten de bestaande regionale samenwerking in RES NHZ-verband voort. Binnen onze RES-regio wordt onderzocht welke implicaties de nieuwe warmtewet heeft voor onze regio. Hilversum volgt het onderzoek van de regio actief. Het streven is gemiddeld jaarlijks 8 GWh aan projecten te realiseren, maar of dat gehaald wordt is in belangrijke mate afhankelijk van de markt (business case) en de bereidheid van en mogelijkheid voor organisaties en ontwikkelaars om aan de slag te gaan. Voor 2025 hebben we circa 6,8 GWh in beeld voor realisatie.

Het afgelopen jaar hebben we met data-analyses inzichtelijk gemaakt waar de grootste potentie voor zon opwek projecten liggen. Op basis van die gegevens richten we concrete projecten in om de potentiële opwek te realiseren, naar voorbeeld van het zon-op-schooldak project. De meeste potentie zit in zon op grote daken, namelijk 90% van ons RES bod.

Projecten RES		Status	Potentie in GWh in 2025	CO2 besparing in Kton	Budget 2025
Zon op dak					
1	Green Deal coach bedrijven	Doorlopend	1	0,36	150.000
2	Green Deal Zuidwest	Doorlopend 2023-2027	4	1,2	100.000
3	Zon op maatschappelijk vastgoed	Doorlopend	1	0,36	
4	Zon op centrum	Nieuw te starten	PM	PM	0
5	Zon op eigen vastgoed	Nieuw te starten	PM	PM	0
Zon op land					
6	Zonneweide vliegveld en Green Deal met vliegveld	Doorlopend 2025-2029	0,5	0,18	25.000
Zon op parkeerplaats					
7	Mussenstraat	In voorbereiding	0,34	0,12	40.000
Zon langs infrastructuur					
8	Geluidswering en taluds langs infrastructuur	Verkenning leidt vooral tot verwachte realisatie buiten Hilversum	0	0	0

Toelichting activiteiten:

Zon op dak

1. Green Deal coach bedrijven

Doorlopend/ potentie in GWh in 2025 - 1 / 0,36 CO2 besparing in Kton / € 150.000 budget 2025

Voor alle bedrijven in Hilversum is er kosteloos advies beschikbaar van de Green Deal coaches. Anders gezegd; energieadviseurs voor bedrijven. De Green Deal coaches stimuleren zowel opwek als besparing van energie en zijn gestart vanuit de eerder gesloten Green deals op Zuidwest en het Media Park. In 2025 willen we de rol van deze bedrijvenadviseurs verbreden (wat in de praktijk al vaker gebeurt). De naam Green Deal coach dekt daarmee niet langer de lading en gaan we werken met de naam energieadviseur bedrijven. In 2025 herijken we de rol van de energieadviseur bedrijven en laten we de koppeling met alleen de Green Deals los. De adviseurs hebben een aanjagende rol in het realiseren van grote zonnedaken op bedrijfspanden en ondersteunen in het nemen van energiebesparende maatregelen.

2. Green Deal Zuidwest

Doorlopend 2023-2027 / potentie in GWh in 2025 - 4 / 1,2 CO2 besparing in Kton / € 100.000 budget 2025

Op de bedrijventerreinen in Zuidwest gaat het derde jaar in van de Green Deal. We werken samen met de coöperatie Toekomstbestendig Hilversum, de gemeentelijke milieu-inspecteurs vanuit Stimulerend Toezicht en de energieadviseurs bedrijven wordt gewerkt aan verduurzaming van de bedrijven op deze werklocatie. Het totale potentieel is 20 GWh en gedeeld door de vijf jaar looptijd is het in 2025 voor een vijfde daarvan opgenomen, vandaar 4 GWh in 2025. In 2025 ligt het accent op verkennen, realiseren en leren van slim omgaan met opgewekte en gebruikte energie in zogenaamde energyhubs of clusters in Zuidwest. Dit is een verdere uitwerking van de pilot uit 2024 (zie terugblik). Betrokkenen zijn de coöperatie, gemeente (team energietransitie en stimulerend milieutoezicht), Liander, Provinciaal Herstructureringsbureau (PHB), Ondernemersvereniging Hilversum Zuidwest en de energiecoaches bedrijven. Het plan is om in 2025 een voor een, meer clusters te ontwikkelen.

Met het grootste zonnedak van Hilversum en de vorming van clusters worden kansen voor energiedelen en congestiemanagement onderzocht. Dit vraagstuk is complex en vraagt om goede samenwerking en gerichte inzet om het een succes te maken. De leerervaringen hier benutten we ook elders in Hilversum.

3. Zon op maatschappelijk vastgoed

Doorlopend / potentie in GWh in 2025 - 1 / 0,36 CO2 besparing in Kton / € 100.000 budget 2025

HilverZon benadert eigenaren van maatschappelijk vastgoed met een ontzorgingstraject. Hierbij ligt de focus mede op het realiseren van collectieve daken waarmee HilverZon woningeigenaren die zelf geen zonnepanelen kunnen leggen op hun woning toch kunnen voorzien van door de zon opgewekte elektriciteit. Onder eigenaren van maatschappelijk vastgoed verstaan we: eigenaren van een onroerend object dat benut wordt voor maatschappelijke activiteiten zonder winstoogmerk op het gebied van educatie, sport, cultuur, godsdienst en/of levensbeschouwing binnen de gemeente Hilversum. In 2024 zijn we van start gegaan met deze aanpak en deze loopt door in 2025.

4. Zon op centrum

Nieuw te starten /potentie in GWh in 2025 PM

Uit data-analyses is naar voren gekomen dat het centrum van Hilversum potentie heeft voor zon op dak en besparing op het energieverbruik, maar dat nog weinig gerealiseerd is. Het is op dit moment nog lastig het opwek- en besparingspotentieel te kwantificeren. We zijn in 2024 gestart met een gebiedsgerichte aanpak voor verduurzaming van het centrum. De Green Deal coaches voeren dit project uit. In nauwe samenwerking met betrokken partijen in het centrum, zoals het centrummanagement. Bij dit project maken we gebruik van de ervaringen van de andere beschreven zonprojecten. De provincie ondersteunt dit project met subsidie.

5. Zon op eigen vastgoed

Nieuw te starten /potentie in GWh in 2025 PM

In 2024 is begonnen met het opstellen van een routekaart verduurzamen (eigen) vastgoed waarbij het plaatsen van zonnepanelen op de daken die geschikt zijn meegenomen wordt. Deze routekaart wordt in 2025 door team vastgoed ter besluitvorming voorgelegd in de raad. De routekaart omvat verschillende scenario's met een strategie tot 2030. De routekaart geeft inzicht in de investeringen die met de scenario's samenhangen en maakt de koppeling met subsidiemogelijkheden.

Zon op land

6. Zonneweide vliegveld en Green Deal met vliegveld

Doorlopend 2025-2029 / potentie in GWh in 2025 - 0,5 / 0,18 CO2 besparing in Kton / € 25.000 budget 2025

In 2024 is verder gewerkt aan de voorbereidingen voor realisatie van een kleine natuurinclusieve zonneweide op vliegveld Hilversum. Voor dit project is de vergunning inmiddels aangevraagd en wordt waarschijnlijk (als BOPA) behandeld in de raad medio 2025. Cruciaal voor het slagen van het project is langjarige zekerheid over de afnameprijs van de geproduceerde stroom. In 2025 nemen we in dit kader een besluit over het langjarig afnemen van stroom voor onze gemeentelijke consumptie.

Samen met Stichting Vliegveld Hilversum (SVH) is gewerkt aan een greendeal, zoals opgenomen in het jaarplan Energietransitie 2024. Hierin worden gezamenlijke afspraken vastgelegd voor een duurzame toekomst voor het vliegveld door het verduurzamen van gebouwen, veld en sportluchtvaart. De zekerheid dat de functie van vliegen op deze plek voor lange tijd gewaarborgd is, maakt het mogelijk dat de stichting en de andere partijen op het terrein gaan investeren in duurzame maatregelen.

Zon op parkeerplaats

7. Mussenstraat

In voorbereiding/ potentie in GWh in 2025 - 0,34 / 0,12 CO2 besparing in Kton / € 40.000 budget 2025

In 2024 is een investeringssubsidie (€80.000 verdeeld over 2 jaar) verleend voor een zonneparkeerplaats langs het spoor bij de Mussenstraat. De realisatie is in 2025 voorzien. We constateren dat onder de huidige marktomstandigheden de meeste businesscases voor zonnepanelen op de parkeerplaatsen moeilijk sluitend zijn te krijgen. We blijven zoeken naar oplossingen om de businesscases wel sluitend te krijgen. Voor 2025 is er geen budget in het jaarplan opgenomen voor zonneparkeerplaatsen. De realisatie van een zonneparkeerplaats in Kerkelanden is vanwege het ontbreken van voldoende financiering voor de constructie niet haalbaar gebleken.

Vereniging Duurzame Werf

De vastgoedeigenaren in het voormalige werfgebied aan de Mussenstraat hebben zich verenigd in de Vereniging Duurzame Werf en hebben een onderzoek uitgevoerd naar de mogelijkheid van een aardgasvrij en energieposi-tief werfgebied. Onderdeel van de plannen is te komen tot een energy hub. In 2025 wordt gekeken hoe we deze ontwikkeling kunnen ondersteunen

Zon langs infrastructuur

8. Geluidswering en taluds langs infrastructuur

Verkenning leidt vooral tot verwachte realisatie buiten Hilversum

In 2023 is voor de regio i.s.m. Rijkswaterstaat en de provincie de verkenning gestart van de kansen voor elektriciteitsopwekking langs a1, a6 en spoor. Hiervoor is een inventarisatie van gronden in overheidshanden (rijk, provincie, gemeenten, ProRail) gemaakt, waarvoor op voorhand geen belemmeringen voor energie-opwek zijn.
In 2024 is samen met de regiogemeenten een ontwikkelstrategie en ontwerp voor landschappelijke inpassing opgesteld. De realisatie zal na 2025 en buiten grondgebied van de gemeente Hilversum zijn en daarom is dit getal niet opgenomen in de eerdere tabel. Aangezien het wel bijdraagt aan onze regionale RES-bod hieronder kort een verdere toelichting.

In 2025 start de tendering om ontwikkelende partijen te vinden. Voor de a27 is dit proces in 2024 gestart. Door verschillende landschappelijke belemmeringen en doordat de snelweg a1 maar voor een zeer klein deel op Hilversums grondgebied loopt, is de potentie van opwek langs infrastructuur op Hilversums grondgebied zeer beperkt. Tegelijk is de verwachting van de te realiseren opwek voor de gehele regio positief. Met een te realiseren opbrengst van 28 GWh per jaar wordt de verwachting van het regio RES-bod voor opwek langs infrastructuur voor een groot deel gerealiseerd.

3. 3 Overige projecten & Energie infrastructuur

De opgave in 2025

We werken continu aan het verduurzamen van de gebouwde omgeving en stimuleren het gebruik van andere energiebronnen dan aardgas. Dit doen we programmatisch zoals hiervoor geschetst, maar komt ook tot uiting in de verschillende (gebiedsgerichte) projecten. Zo wordt in de Hilversumse Meent en in Hilversum Oost ervaring opgedaan met het gebiedsgericht werken aan woningverduurzaming en alternatieven voor aardgas. Daarnaast wordt in de gebiedsontwikkelingen zoals het Stationsgebied en het Sportpark in de beleidsvoorbereiding geadviseerd op de warmteoplossingen, gaan we vanaf 2025 uitvoering geven aan het Convenant Toekomstbestendig Bouwen en werken we aan ondersteunende bodemenergiebeleidsregels om regie te kunnen voeren op het optimaal benutten van de beschikbare bodemwarmte.

Het overkoepelende programma Duurzaam

In 2025 wordt het overkoepelende programma Duurzaam, als uitwerking van de Omgevingsvisie, opgesteld. Dit wordt de kapstok waar de verschillende thema's binnen duurzaamheid samen komen. Specifiek vanuit de invalshoek energietransitie betekent dit dat we komend jaar de inzet van duurzame en natuurvriendelijke materialen verkennen. Voorbeelden hiervan zijn het gebruik van circulaire zonnepanelen/PVT panelen en het stimuleren van bio-based isoleren. Een ander voorbeeld van belangrijke relaties tussen de verschillende thema's en het programma energietransitie is de elektrificatie van mobiliteit en de belasting van het energienet (netcongestie). Verder is en blijft een mooi voorbeeld de samenwerking tussen fysiek en sociaal domein op het vlak van energiearmoede maar ook breder waarin we beide streven naar het principe dat iedere Hilversummer mee kan doen (met de energietransitie) rekening houdend met de thuissituatie en het vermogen tot handelen.

In bijlage 2 lichten we een aantal ontwikkelingen toe die de context waarbinnen we handelen beïnvloeden. We lichten er hier drie uit die mee richting kunnen gaan geven aan de wijze van organiseren bij de verschillende projecten:

- Regionaal treffen we voorbereidingen om voor iedere gemeente apart de verplichte Warmteprogramma's op te stellen. Een Warmteprogramma is de opvolger van de Transitievisie Warmte en moet uiterlijk eind 2026 vastgesteld zijn. Met ondersteuning van het SPDE (gefinancierd door de provincie) voeren we gezamenlijk die onderzoeken uit die ons het juiste beeld geven om als gemeenten apart onze oordelen over te kunnen vellen en besluiten op te baseren.
- Regionaal loopt een onderzoek in opdracht van de Provincie Noord-Holland naar de mogelijkheden voor een regionaal of provinciaal publiek warmtebedrijf, dat lokale warmtenetten kan realiseren en exploiteren. Het rapport wordt eind 2024 door adviesbureau Fakton opgeleverd.
- Netwerkbedrijf Alliander heeft met de regiogemeenten haar plannen gedeeld om een publiek integraal warmtebedrijf te worden. Deze nieuwe rol past onder de nieuwe Wet collectieve warmte (Wcw). Alliander heeft onder de vlag van dochteronderneming Firan reeds verschillende warmteprojecten in exploitatie en heeft de ambitie om binnen haar verzorgingsgebied voor 2030 tenminste 480.000 woningen op een warmtenet aan te sluiten. Mogelijk dat dit publiek warmtebedrijf ook in Hilversum de energietransitie kan ondersteunen.

In onderstaande tabel geven we weer wat de inzet in 2025 zal zijn, met een korte toelichting onder de tabel.

Wat gaan we doen?		Doel	Budget 2025
Projecten en beleid			
1	PAW Hilversumse Meent	3 straatprojecten	1.000.000
2	RWZI Hilversum Oost	Getekende intentieovereenkomst met partners van dit project. Projectontwerp van een warmteproject voor 2.500 woningen.	
3	Bodemenergieplan		30.000
Gebiedsontwikkelingen			
4	Sportpark	Verkennen bodemenergiescenario's	-
5	Stationsgebied	Aanleg collectief WKO-systeem	-
Ondernemers			
6	Verduurzamen bedrijven en werklocaties	Zoveel mogelijk energiebesparing (CO2-reductie) en lokale opwek	50.000
Energie infrastructuur			
7	Samenwerkingsovereenkomst Buurtaanpak Liander	Continueren buurtaanpak:plaatsen elektriciteitshuisjes	-
8	Energiesysteem van Hilversum	Monitoring en sturing op netcongestie, in beeld brengen Hilversums Energiesysteem en voorbereiding op nieuwe warmteprogramma	-
9	EnergieSysteem actieplan Liander & programma data uitwisseling Energiesysteem	Data verzamelen en uitwisselen	
10	Regiosamenwerking Energiesysteem data in kaart	Aanstellen data-analist die werkt aan een gemeenschappelijke energiedataset	

Toelichting inzet 2025:

Projecten en beleid

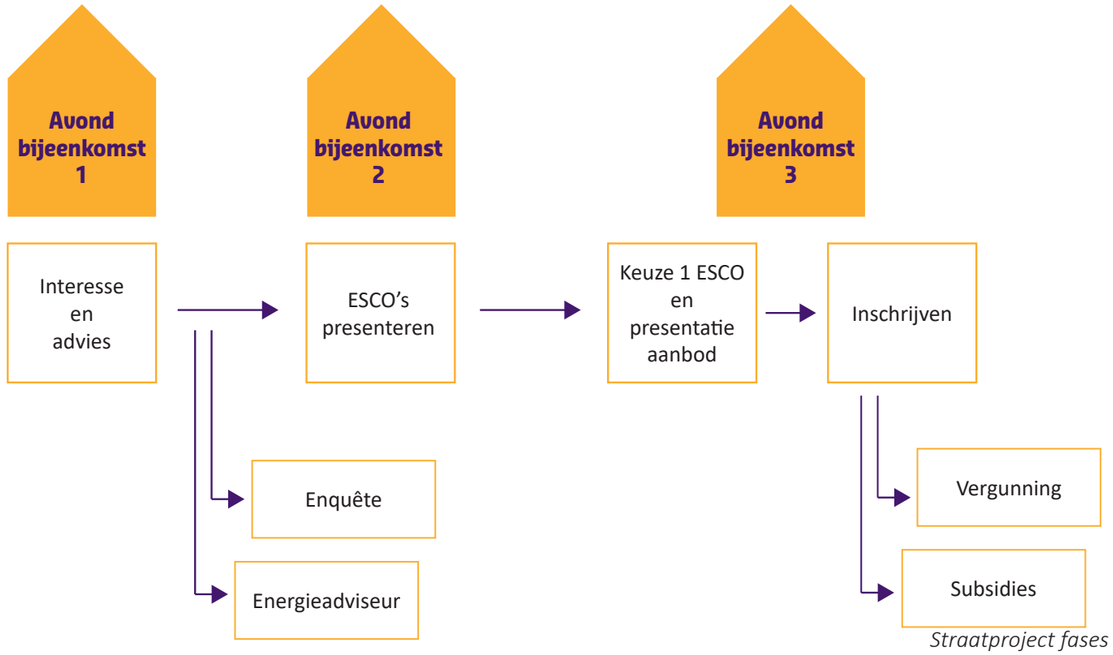
1. PAW Hilversumse Meent

3 straatprojecten/ CO2 besparing in Kton - PM / € 1.000.000 budget 2025

We leren de bewoner en zijn woning steeds beter kennen en kunnen daardoor een steeds persoonlijkere aanpak realiseren. De manier waarop we het aardgasvrij van de woningen in het noordelijk gedeelte van de Meent aan gaan pakken is via zogenaamde 'straatprojecten'. Dit betekent dat we minimaal 10 woningen in een blok/straat nodig hebben om een bronnet aan te leggen en de woningen aan te sluiten. De aanpak van een straatproject is uitgewerkt in 3 fases, te weten:

1. interesse & advies
2. presentatie 2 (of meer) ESCO's
3. keuze voor één ESCO volgt de inschrijvingsfase.

Tussen fase 1 en 2 vindt een periode van inventarisatie plaats: een (door het projectteam) ontwikkelde enquête, een bezoek van de duurzaamheidsadviseur en een warmtetransmissie berekening van de ESCO.

Straatproject fases

We gaan ervaring op doen in 3 type straatprojecten: 1 met alleen woningen in particulier bezit, 1 met alleen huurwoningen en 1 in het gespikkeld bezit (zowel huur- als koopwoningen). Voor de Mossenmeent is een straatproject al in de afrondende fase; er worden nog cijfers uitgewerkt door 2 ESCO's en daarna kunnen bewoners een ESCO kiezen en met hen het contract aan gaan. Er is een grote kans dat we in 2025 meer straatprojecten gaan starten: ook de Riet- en Varenmeent hebben interesse. Dit kunnen we parallel aan elkaar uitvoeren. Voor de aanpak van de straatprojecten is een projectplan geschreven, een gestandaardiseerde werkwijze bepaald en is rol-en taakverdeling binnen het projectteam duidelijk gemaakt. Het Buurtenergieplan zal hieruit volgen.

2. RWZI Hilversum Oost

Getekende intentieovereenkomst met partners van dit project. Projectontwerp van een warmteproject voor 2.500 woningen./ CO2 besparing in Kton - PM

In Hilversum Oost is er een kans om warmte uit de rioolzuivering bij Anna's Hoeve te benutten voor duurzame verwarming en koeling van 2.500 woningen in de wijk. Op basis van de verkenning en haalbaarheidsstudie in 2024 verkennen we in 2025 samen met de woningcorporaties, het waterschap en het netwerkbedrijf of realisatie van het voorkeursscenario, een zeer lage temperatuur-warmtenet voor ongeveer 2.500 woningen in dit deel van Hilversum, haalbaar is

3. Opstellen bodemenergieplan

Het bodemenergieonderzoek is in 2024 afgerond. Naar aanleiding van dit onderzoek identificeren we in welke gebieden in Hilversum aanvullende beleidsregels nodig zijn om interferentie, en daarmee suboptimale warmteoplossingen, te voorkomen. Deze beleidsregels voor de verschillende interferentiegebieden komen samen in het bodemenergieplan en worden uiteindelijk verankerd in het omgevingsplan. We vragen de raad in het eerste kwartaal 2025 om een voorbereidingsbesluit te nemen om in de tussenliggende periode tussen vaststelling bodemenergieplan (collegebevoegdheid) en herijking omgevingsplan (raadsbevoegdheid) regie te kunnen voeren op het optimaal benutten van de beschikbare bodemwarmte.

Gebiedsontwikkelingen

4. Sportpark

Verkennen bodemenergiescenario's

Voor de gebiedsontwikkeling Sportpark worden verschillende bodemenergiescenario's opgesteld voor de aanleg van een warmte- en koudenet. In samenwerking met het projectteam en de reeds gevestigde bedrijven wordt onderzocht op welke wijze dit het beste ingepast en gerealiseerd zou kunnen worden. We zijn met de ontwikkelaars en de huidige eigenaren in gesprek over de mogelijkheden, en over de uitfasering van het bestaande hoge-temperatuur-warmtenet op basis van biomassa.

5. Stationsgebied

Aanleg collectief WKO-systeem

Bij de gebiedsontwikkeling Stationsgebied wordt toegewerkt naar een collectieve warmte- en koude-oplossing om optimaal gebruik te maken van de beschikbare bodemenergie. De aanbesteding hiervoor start in 2025. In 2027 verwachten we concreet aan de slag te kunnen met de aanleg van het collectieve bodemenergiesysteem. Een voorinvestering in leidingen in de openbare ruimte wordt nu reeds gedaan, om te voorkomen dat de Schapenkamp in 2027 opnieuw open moet.

Ondernemers

6. Verduurzaming bedrijven en werklocaties

Zoveel mogelijk energiebesparing (CO2 reductie) en lokale opwek

De inzet van stimulerend toezicht gericht op energiebesparing bij bedrijven wordt voortgezet. Als gevolg van de Omgevingswet zijn we wettelijk verplicht om de basistaken onder te brengen bij de Omgevingsdienst. Dat gaat per 1 januari 2025 gefaseerd in. Het onderdeel EML en Stimulerend toezicht is pas in 2026 aan de beurt om daadwerkelijk over te dragen. We maken in 2025 goede afspraken over hoe de omgevingsdienst participeert in onze aanpak Stimulerend toezicht.

We blijven bedrijven en ondernemers in heel Hilversum kosteloos ondersteunen bij het verduurzamen door de inzet van de energieadviseurs bedrijven, het organiseren van bijeenkomsten en het geven van voorlichting. Alles met als doel zoveel mogelijk energiebesparing (CO2-reductie) en lokale opwek. Evenals het bevorderen van onderlinge samenwerking en inspiratie. Dit doen we reeds meerdere werklocaties zoals in het Centrum (zie 3.2), bij de Gijsbrecht van Amstelstraat, de Havenstraat en Sportpark-Laapersveld waar de energieadviseurs bedrijven samenwerken met de ondernemersverenigingen die daar actief zijn. Dit geeft de ondernemers vertrouwen en daardoor heeft het een grotere slagingskans.

Energieinfrastructuur

Circa 80% van de energiebehoefte in de bebouwde omgeving is voor verwarming. Door het elektrificeren van verwarming en mobiliteit zal de vraag naar elektriciteit nog fors stijgen. Tegelijkertijd neemt ook de productie van elektriciteit door zonnepanelen toe. Het elektriciteitsnet in Nederland kan deze snelle toenames niet bijbenen. De vraag naar elektriciteit overschrijdt op piekmomenten de capaciteit van het elektriciteitsnet. Het is noodzakelijk om een toekomstbestendig, integraal en duurzaam energiesysteem te ontwerpen waarbij vraag en aanbod in balans met elkaar zijn. Dit kan onder meer door opslag en onderlinge uitwisseling van energie, zowel voor elektriciteit als voor warmte en koude. We zoeken samen met de energiecoöperaties, bedrijven, energiegemeenschappen en netbeheerders naar oplossingen. We onderzoeken lokale energiesystemen waarbij we integraal kijken naar kansen en oplossingen, zowel individueel als collectief, om de impact op het stroomnet te beperken. Ook zoeken we daarbij naar manieren om de benodigde onder- en bovengrondse infrastructuur slim en efficiënt in te richten en de ruimtelijke inpassing zo goed als mogelijk wordt georganiseerd.
TenneT is momenteel bezig met een congestieonderzoek. Resultaten hiervan verwachten we in 2025. Hierover informeren we de raad als de resultaten bekend zijn.

Energieinfrastructuur

7. Samenwerkingsovereenkomst Buurtaanpak Liander

Continueren buurtaanpak; plaatsen electriciteitshuisjes

Continueren buurtaanpak waarbij uiteindelijk ruim 300 elektriciteitshuisjes in Hilversum geplaatst.
Op dit moment ervaren we druk bij het plaatsen van elektriciteitshuisjes. Samenwerking met alle grondeigenaren is daarbij cruciaal. Met onder andere de woningcorporaties en Goois Natuurreservaat hebben we daar al stappen in gezet. Ook particuliere gronden en met name VvE-gronden zullen nodig zijn om de ruimtelijke inpassing van de uitbreidingen van het stroomnet te kunnen realiseren.

8. Energiesysteem van Hilversum

Monitoring en sturing op netcongesti, in beeld brengen Hilversums Energiesysteem en voorbereiding op nieuwe warmteprogramma

We nemen de regie in het uitvoeren van onderzoeken over knelpunten en oplossingen bij de uitbreiding van het stroomnet en mogelijke oplossingen voor netcongestie. We zorgen daarbij voor een gedegen afstemming, zowel binnen als buiten de gemeentelijke organisatie, met zowel professionele partners als inwoners. Dat vraagt ook dat we een beeld hebben/krijgen van een toekomstbestendig Hilversums energiesysteem. In 2025 streven we naar het in beeld brengen van een toekomstbestendig Hilversumse energiesysteem, integraal op warmte, koude en elektriciteit, uitgewerkt op alle energiethema's; duurzame opwek, opslag, transport en verbruik en besparing voor zowel nieuwe als bestaande woningen, bedrijventerreinen en utiliteitsgebouwen als ook laadinfra voor mobiliteit. Inzicht in de ruimtelijke en technische impact op de onder- en bovengrondse infrastructuur is daarbij belangrijk. Een helder beeld van het huidige en mogelijk toekomstig energiesysteem op buurt/cluster niveau helpt ons vervolgens in het voorbereiden en maken van goede keuzes. Met dit beeld kunnen we beter plannen en organiseren, monitoren en prognosticeren van de benodigde stroomnet uitbreidingen en ons voorbereiden op het nieuwe warmteprogramma.

9. EnergieSysteem ActiePlan Liander & programma data uitwisseling Energiesysteem

Data verzamelen en uitwisselen

Samen met Liander en de regiogemeenten zijn we gestart met een programma om op alle thema's in het integrale energiesysteem data te verzamelen en uit te wisselen. Hierin werken we ook samen aan een afgestemde energiedataset met leesbare en begrijpelijke dashboards en bijbehorend geautomatiseerd data uitwisselingsproces.

10. Regiosamenwerking Energiesysteem data in kaart

Aanstellen data-analist die werkt aan een gemeenschappelijke energiedataset

Samen met de regio hebben we besloten een data-analist aan te stellen die de gemeentes gaat helpen in de ontwikkeling van een gemeenschappelijke energiedataset en dashboarding van het energiesysteem op clusterniveau. Het rijk financiert dit middels het klimaatfonds deze aanstelling van een 0,5 fte voor 2 jaar.

Hoofdstuk 4 Financiën en dekking

Transitie visie warmte (TVW)	Budget 2025
Hilversums Isolatie Programma (HIP)	1.875.000
Wijkaanpak en warmtescans	180.000
Project energiearmoede	75.000
Invulling energieloket	25.000
Energiedienstenbedrijf (EDB)	675.000
HilverZon	375.000
Communicatie	325.000
Totaal	**4.205.000**

Regionale Energiestrategie (RES)	Budget 2025
Green Del coach bedrijven/ Energieadviseurs bedrijven	150.000
Green Deal Zuidwest	100.000
Green Deal Vliegveld	25.000
Subsidie Mussenstraat	40.000
Totaal	**315.000**

Overige projecten	Budget 2025
Bodemenergieplan	30.000
Programma Aardgasvrije Wijken (PAW)	1.000.000
Totaal	**1.030.000**

De dekking voor uitvoering van het jaarplan 2025 bestaat uit €1.054.000 aan eigen middelen, al opgenomen in de gemeentelijke begroting. Deze middelen worden ingezet voor uitvoering van de activiteiten in het jaarplan.

De hier onderstaande dekking is extern geld wat van het Rijk via specifieke uitkeringen binnenkomt. Deze middelen worden via de PenC-cyclus opgenomen in de begroting.

- Uitvoering van het Hilversums Isolatie Plan €3.050.000 uit de specifieke uitkering Lokale aanpak Isolatie;
- Uitvoeringsmiddelen klimaatakkoord uit de specifieke uitkering capaciteit decentrale overheden klimaat- en energiebeleid (CDOKE) €2.432.000;
- Uitvoering van de Subsidieregeling aanpak energiearmoede woningeigenaren Hilversum uit de specifieke uitkering energiearmoede €750.000.
- Uitvoering van de PAW in de Meent met de specifieke uitkering PAW €4.500.000

De uitvoering van het programma energietransitie is in grote mate afhankelijk van de externe middelen die van het Rijk ontvangen worden. Van het totaal beschikbare budget is 9% afkomstig uit eigen middelen en 91% uit Rijksmiddelen.

In de rijksbegroting zijn, in het nationaal klimaatfonds, tot en met 2030 middelen voor de specifieke uitkering CDOKE opgenomen. Deze middelen bestaat voor het grootste gedeelte uit basisfinanciering voor capaciteit. Daarnaast is er de mogelijkheid om voor vastgestelde plannen extra (plan)financiering aan te vragen. Dit geldt bijvoorbeeld voor door de raad vastgestelde plannen voor het aardgasvrij maken van bepaalde buurten.

Bijlage 1 - Dashboard energietransitie 2024

Voor u ligt het dashboard energietransitie over 2024. Hiermee krijgt u een inzicht in waar we tot nu toe staan. Omdat het dashboard voor het einde van het jaar is opgemaakt, zijn sommige cijfers genoteerd voordat het jaar daadwerkelijk voorbij is. Hierbij gaat het vooral om landelijke cijfers, maar ook bijvoorbeeld om het aantal toegekende subsidies vanuit het Hilversums Isolatie Programma (HIP).

Het dashboard ziet er hetzelfde uit als voorgaande jaren. Zoals elk jaar, starten er soms nieuwe projecten en lopen sommige projecten af. We leren van de behaalde resultaten en op basis daarvan passen we onze aanpak iets aan. Hierdoor fluctueren de doelen en resultaten soms. Daarnaast nemen we veel aantallen over van de landelijke monitor van het Rijk. Ook zij ontwikkelen hun meetmethoden voortdurend, bijvoorbeeld als er accuratere gegevens beschikbaar zijn. In dit geval passen zij de cijfers aan voor alle jaren tot nu toe. Wij nemen die cijfers over. Uiteindelijk gaat het niet om de exacte cijfers, maar om het zichtbaar maken van de trend. Gedurende de rapportage zullen de belangrijkste mutaties ten opzichte van vorig jaar benoemd worden.

Samenvattend kan gesteld worden dat we goed op weg zijn binnen de energietransitie. Vorig jaar zagen we de eerste significante dalingen in energieverbruik, zoals aardgas. Dit blijft zich nog doorzetten. Daarnaast blijft het aandeel woningen met een A of B label significant stijgen. De opvallendste punten:

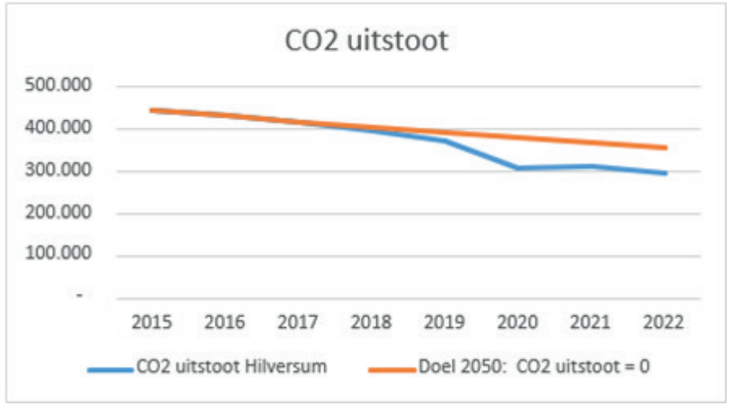
- Het aardgasverbruik onder woningen laat in 2023 nog steeds een sterke daling zien ten opzichte van 2022. Uit de cijfers van 2024 zou moeten blijken of dit daadwerkelijk een trend is, of een na-ijl effect van de stijgende gasprijzen in 2022.
- Het aandeel A en B label woningen is met 6% gestegen. Hierbij zien we dat alle slechte labels tenminste een paar procent(punten) dalen.
- Het opgesteld vermogen van kleine installaties is aanzienlijk hoger geworden met 7,3 MW.

1 Energie besparen

Algemeen

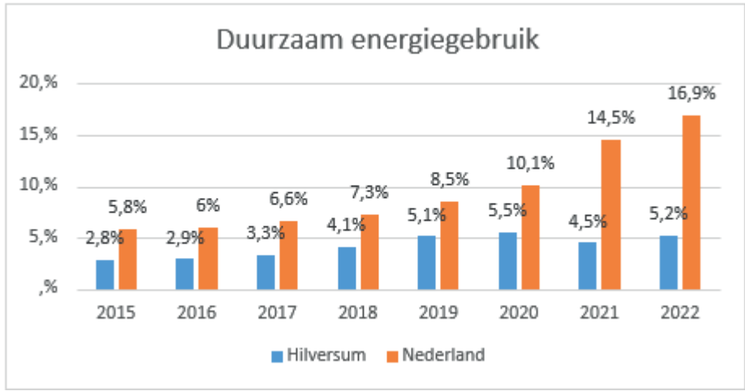
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Aantal woningen Hilversum	41.122	41.637	41.941	42.323	42.676	42.979	43.398	43.622	43.792
Totaal energieverbruik (TJ)	5.559	5.600	5.511	5.467	4.819	4.891	4.671	n.t.b.	n.t.b.

Tabel 1: energieverbruik woningen

Grafiek 1: CO2 uitstoot in Hilversum

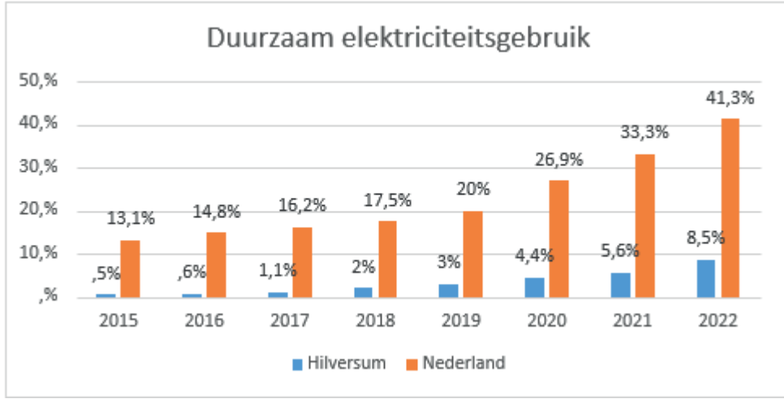
In 2020 was door toedoen van de covid-19 maatregelen een sterke daling in de CO2 uitstoot te zien. In 2021 waren deze maatregelen nog deels van kracht, terwijl op sommige momenten ook het normale leven weer doorging. Hierdoor is de CO2 uitstoot in 2021 weer iets gestegen ten opzichte van 2020. In 2022 is er geen sprake meer van een stijging van de CO2 uitstoot, en is er zelfs een kleine daling te zien. De daling lijkt gelijk op te lopen met de daling die in 2025 is ingezet. Hilversum blijft hiermee op koers om in 2050 geen CO2 meer uit te stoten.

Grafiek 2:Duurzaam energieverbruik

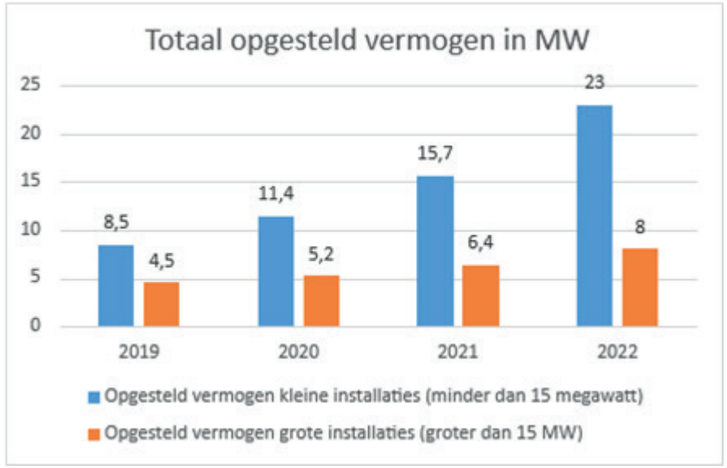
Energie = elektriciteit + aardgas + brandstoffen (benzine, diesel, lpg, olie).
Duurzame energie = opgewekt door zon, wind, biomassa, aardwarmte en dus niet met fossiele brandstoffen.

Het percentage duurzaam energiegebruik in Nederland stijgt jaarlijks, ook in Hilversum. In 2021 daalde het percentage in Hilversum tijdelijk naar 4,5%, door een verandering in meetmethoden, niet door een daadwerkelijke afname in het duurzaam energiegebruik. Het jaar erop steeg het percentage weer, uitkomend op 5,2% in Hilversum in 2022.

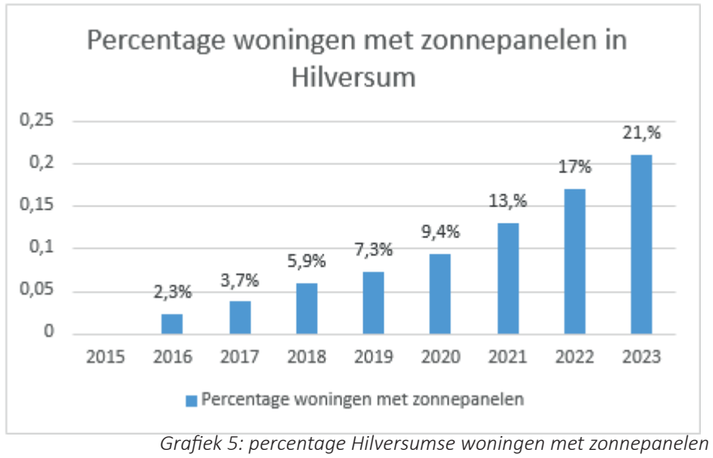
Grafiek 2:Duurzaam electriciteitverbruik

Deze tabel laat zien hoeveel duurzame elektriciteit wordt opgewekt, ten opzichte van het totale elektriciteitsverbruik in Hilversum en Nederland. Qua duurzaam elektriciteitsgebruik scoort Hilversum laag t.o.v. Nederland. Echter is er wel een stijging van 2,9% te zien in 2022. In 2022 hebben veel meer mensen zonnepanelen laten installeren. De reden dat het percentage duurzame elektriciteitsgebruik in Hilversum lager is dan in de rest van Nederland komt door ontbreken van grootschalige duurzame energiebronnen, als grote zonneparken en windmolens binnen de gemeentegrenzen.

Grafiek 4: opgesteld vermogen op kleine en grote daken

Een opstelling van 1 megawatt (MW), staat gelijk aan ongeveer 1 GWh aan opgewekte stroom per jaar. Te zien is dat met name de kleine installaties hard zijn gegroeid. Dit zijn met name particuliere woningeigenaren die zonnepanelen op hun dak hebben genomen, of kleine bedrijfspanden.

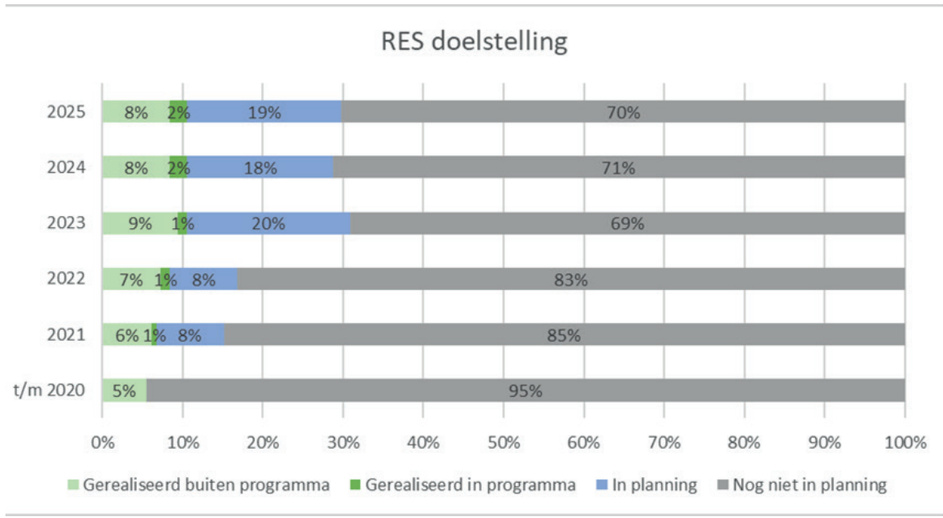

Grafiek 5: percentage Hilversumse woningen met zonnepanelen

De tabel percentage woningen met zonnepanelen geeft de autonome ontwikkeling in Hilversum aan van het aantal woningen dat zonnepanelen heeft. Het programma energietransitie heeft hier geen doelstelling aan verbonden. Eén van de activiteiten is wel de collectieve inkoopactie zonnepanelen, georganiseerd door de energiecoöperaties. Hier is vanuit het programma subsidie aan verleend.

RES programma Hilversum

Het bod van Hilversum voor de Regionale Energie Strategie (RES 1.0) is het opwekken van 95 GWH extra ten opzichte van 2021. In de RES is de potentie voor zon op grote daken in Hilversum geschat op ongeveer 85 GWh. Dit staat gelijk aan ongeveer 85 Hectare aan zonnepanelen op grote daken. Daarnaast is het bod van Hilversum om nog 10 GWH op andere plekken realiseren. Denk aan zon op parkeerplaats, langs infrastructuur of een zoeklocatie zoals het bij het Vliegveld Hilversum.

Grafiek 6: Gerealiseerde opwekprojecten in Hilversum. Indien een rij niet optelt tot 100, komt dit door afronding van de percentages

In de monitor van 2023 is toegevoegd welk percentage van de RES doelstelling buiten de inspanning van het programma wordt gerealiseerd. Dit zijn installaties die bijvoorbeeld al aanwezig waren en meetellen voor de RES, of nu buiten onze inspanningen worden gerealiseerd. ‘In planning’ houdt in dat er een concreet project loopt om zonnepanelen te installeren. Dit varieert van een greendealcoach bedrijven met een doelstelling tot een concreet project zoals het vliegveld Hilversum. De wijze van rapporten hanteren we ook voor de monitor van 2024. Voor de terugblik zijn de cijfers tot en met 2023 het meest actueel vanuit de landelijke monitoring. In 2024 zijn onze eigen gerealiseerde projecten toegevoegd. Ook 2025 is al opgenomen, waarop het aantal projecten in planning is toegevoegd.

Te zien is dat percentages voor projecten in planning fluctueren over de jaren. Dit heeft enerzijds te maken met het hanteren van een bandbreedte voor de verwachte capaciteit van de opstelling per project. Als het project gerealiseerd is, valt de doelstelling voor dit project weg (kopje ‘in planning). Hierbij vervalt ook het verschil tussen daadwerkelijk gerealiseerde capaciteit en de hoogste bandbreedte van het project in planning. Daarnaast zijn er soms ook projecten bij die uiteindelijk geen doorgang konden vinden. In 2024 is het aantal GWH ‘in planning’ daarom lager dan in 2023. Van sommige projecten in planning is het resultaat nog niet goed na te meten. Advisering bij een bedrijf kan een aantal jaar later pas tot zonnepanelen leiden, bijvoorbeeld omdat dat beter past bij de planning voor onderhoud van het dak. Ook projecten voor zonnevelden hebben een lange doorlooptijd van soms een aantal jaar. Hierdoor lopen de gerealiseerde resultaten achter op de planning.

De projecten in planning zijn ook flink toegenomen door de green deal met ondernemersvereniging Zuid-West in 2023. We zien hier ook resultaten van; binnen anderhalf jaar liggen op 27 extra daken zonnepanelen en wekken 0,475 GWH per jaar op. Ondertussen ligt de focus niet meer zozeer op het grootste zonnedak maar veel meer op hoe kun je energie met elkaar delen waardoor het zin heeft om het dak maximaal te benutten. Als een bedrijf zelf niet alle stroom nodig heeft, en niet meer terug kan leveren aan het net, dan is het alleen interessant om zoveel mogelijk panelen te leggen als dit anderen kan helpen.

Verder moet nog opgemerkt worden dat momenteel binnen de regio gesprekken lopen over de manier waarop de (behaalde) doelstellingen worden gemeten en gerapporteerd. Indien hierin iets wijzigt, kan dit consequenties hebben voor de behaalde resultaten danwel doelstellingen die we in de komende jaren rapporteren. Indien hierin iets wijzigt, nemen we dit uiteraard weer op in de rapportage.

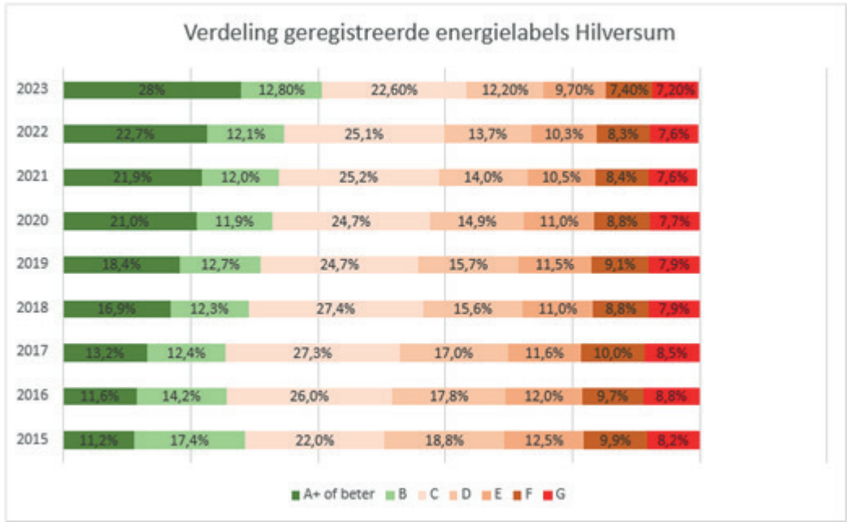
2 Energie Besparen

2.1 Algemeen

Allereerst moet opgemerkt worden dat het monitoren van labels niet de gehele realiteit laat zien. Ten eerste hebben niet alle woningen labels. Daarnaast is een label een heel technische berekening van het energiegebruik van een woning. Zo kan een woning zonder isolatie, maar met een label toch bijvoorbeeld een label C halen. Daarnaast is de informatie ook vaak verouderd; na het nemen van een isolatiestap, is het duur en voor de WOZ-waarde niet gunstig om je label opnieuw te laten vaststellen. Labels worden vaak alleen bij verkoop van de woning opnieuw gemaakt. Desalniettemin, is het de enige manier om iets te zeggen over de isolatiestaat van de woningvoorraad.

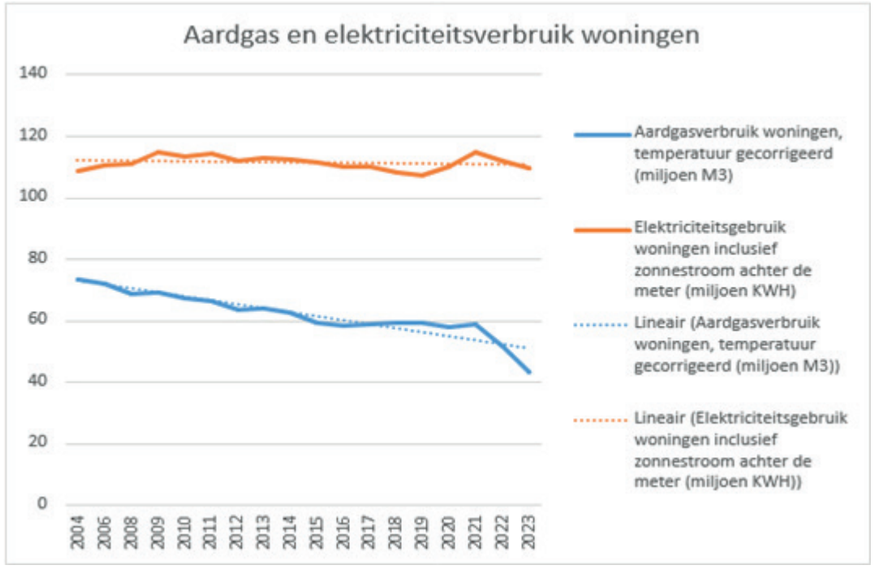
In 2023 heeft 62% van de Hilversumse woningen een energielabel geregistreerd. In 2015 was dit 27%. Bij de registratie van energie labels wordt geen onderscheid gemaakt in de eigendomsstructuur van een woning: huur en koop zijn niet onderscheiden. Het gaat om het gebouw.

Opvallend is dat het aandeel label A en B woningen harder groeit dan het aandeel EFG-labels afnemen. Dit doet vermoeden dat het makkelijker is om een label C of D woningen te upgraden naar een A of B label dan een EFG label te upgraden naar label D of C. In 2023 is de groep van label A+ of beter en B aanzienlijk gestegen met 6%. Ook is label C afgenomen met 2,5%. Voorgaande jaren bleef deze groep redelijk constant, terwijl deze nu de grootste daling in niet-zuinige energie labels in 2023 laat zien. In het algemeen kunnen we stellen dat er een verbetering is te zien in de energie labels van woningen in Hilversum. Hiermee kunnen we dan ook voorzichtig concluderen dat onze aanpak daadwerkelijk de juiste doelgroepen bereikt.

Grafiek 7: verdeling energie labels in Hilversum

Aardgas & elektriciteitsverbruik woningen

Grafiek 8: aardgas & elektriciteitsgebruik woningen

Over een langere periode neemt het aardgasverbruik van woningen af. Van 2021 naar 2022 was er een afname van 11% waarneembaar. Het is bekend dat door de stijgende gasprijzen in 2022 mensen bewuster zijn omgegaan met energie. Deze daling blijft zich voortzetten van 2022 naar 2023. Isolatiemaatregelen die in 2022 zijn genomen, blijven zich in 2023 uitbetalen. Gedurende dit jaar nam het aardgasverbruik verder af met 8,7%. Er is nu een daadwerkelijke trend te zien in de afname van aardgasverbruik. Het blijkt dus geen eenmalige afname maar een daadwerkelijk trend die de afname in aardgasverbruik laat zien. Het groeiende aandeel energie labels in de categorie A+ of beter zou deze afname in aardgasverbruik kunnen verklaren; betere energie labels betekent namelijk een lager gasverbruik. Daarnaast wijst het ook op een duidelijke gedragsverandering bij mensen.

Waar eerder een licht stijging in energiegebruik waarneembaar was door elektrificatie, begint dit ten opzichte van 2021 af te nemen. De verklaring hiervoor is dat bij zonnepanelen het gebruik achter de meter wordt geschat op 40%. De elektra die niet wordt teruggekeerd aan het net, kan het CBS niet zien of uitlezen. Het kan zijn dat achter de meter meer is gebruikt, en de schatting van 40% inmiddels niet meer klopt.

2.1 Programma en opgave

Bij het opstellen van deze monitor in 2021, waren er ongeveer 32.500 woningen in Hilversum met energielabel C of slechter, van zowel particuliere eigenaren als woningbouwcorporaties. In 2023 hebben naar schatting 26.000 woningen een label C of slechter. Het doel tot 2028 is al deze woningen te bereiken met een laagdrempelig advies over gedrag en kleine energiebesparende maatregelen (huurders) en grotere isolatiemaatregelen (koopwoningen). Er zijn 24.500 particuliere woningen met label C of slechter. Deze woningeigenaren proberen te verleiden grotere maatregelen, zoals isolatie of dubbel glas te nemen. Dit doen we door hen te adviseren over woningverduurzaming, maar ook de financiële middelen te bieden in de vorm van een gunstige duurzaam wonen lening en sinds 2023 ook subsidies vanuit het Hilversums isolatie programma.

Categorie	Totaal te bereiken	Totaal aantal bereikt	% bereikt tot nu toe**	2021		2022		2023		2024	
				Doel	Bereikt	Doel	Bereikt	Doel	Bereikt	Doel	Bereikt
Woningen*	32.500	12.266	28%	3.050	1.884	4.450	5.235	3.100	3.169	3.945	1.693
Bedrijven*	13.555	111	1%	16	16	16	31	25	29	29	35
Maatregelen particuliere woningen	24.000	1.232	5%	80	47	130	100	580	489	489	596
Maatwerkadviezen EDB	4.900	304	6%	0	0	50	5	100	103	103	196
Maatwerkadviezen VvE	956	35	4%	0	2	10	6	15	14	14	13

Tabel 2: Bereik programma energietransitie, peildatum 1 november 2023.

*Voor woningen hebben we het geschat aantal woningen met label C of slechter in 2022 opgenomen als doel. Voor bedrijven hebben we het totaal aantal bedrijven opgenomen. Dit is veel meer dan noodzakelijkerwijs verduurzaamd moet worden, omdat er bijvoorbeeld ook bedrijven aan huis worden meegeteld.
** Met 'bereikt' bedoelen we dat er laagdrempelig contact is geweest. Dit kan zijn in de vorm van een energiecoachgesprek, een warmtescan rapport uitgevoerd, of een advies van het energieloket (nu duurzaam bouwloket). Unieke woningen kunnen niet geteld worden. Hierdoor kan er dubbeltelling in deze cijfers voorkomen.

Aandachtspunt voor tabel 2 is dat het jaar 2024 nog niet is afgelopen. Dit betekent dat sommige maatregelen nog uitgevoerd moeten worden, danwel nog bezig zijn. Het aantal te bereiken woningen is nog flink lager dan het doel. Dit komt omdat het maken van warmtescans bij 2000 woningen pas in de winter van 2024/2025 uitgevoerd kan worden, als het koud genoeg is. In de monitor volgend jaar zal naar waarschijnlijkheid te zien zijn dat het doel voor 2024 ruimschoots is behaald.

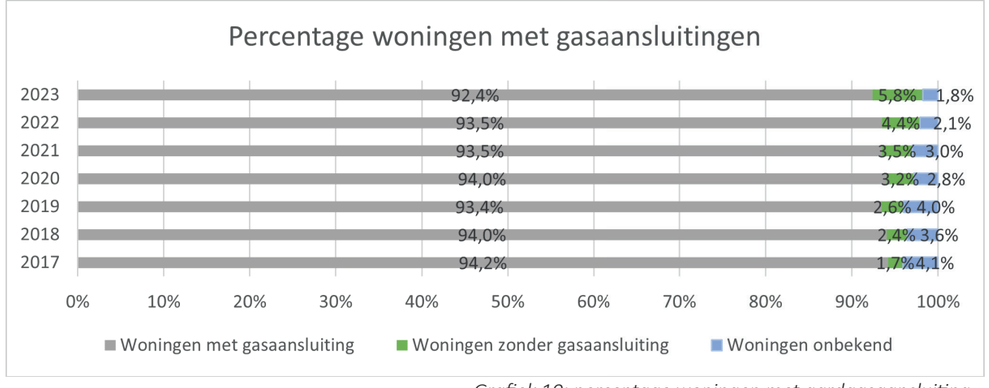
De maatregelen voor particuliere woningen blijft achter, omdat het doel erg ambitieus is opgesteld. Zo willen we 900 HIP subsidies per jaar verlenen voor isolatiemaatregelen en 100 duurzaam wonen leningen te verstrekken. De duurzaam wonen leningen worden gemakkelijk behaald. Qua subsidieaanvragen voor maatregelen zagen we het afgelopen jaar eerder redelijk stabiele cijfers met tussen de 10 en 20 aanvragen per week. Nu, meer een jaar na start van de subsidie, zien we de aantallen aanvragen toenemen, waaronder ook de collectieve aanvragen. Het duurt even voordat mensen daadwerkelijk een bouwbedrijf hebben gevonden, de maatregelen hebben uitgevoerd en dan ook subsidie aanvragen. Zeker als men dit samen met buren doet. We horen dat in de wijken verschillende collectieven ontstaan en mensen appgroepjes met elkaar hebben om collectief te verduurzamen. We vermoeden dat we eerder aanvragen kregen van mensen die toch wel van plan waren te verduurzamen, terwijl we nu de groep krijgen die dat hebben gedaan omdat er compensatie in de vorm van een subsidie voor is.

Door vanaf 2025 te ontwikkelen naar een uitgebreider ontzorgingsaanbod en financiering vooraf, hopen we nog meer versnelling in de aantallen in te zetten.
De maatwerkadviezen van het EDB lopen ook nog achter op schema. Reden hiervoor is dat het tot augustus heeft geduurd totdat alle processen waren doorlopen om meerjarige subsidie te verstrekken. Tot die tijd hebben zij minder klimaatplannen gemaakt dan ingepland, omdat er geen zekerheid was over het aantrekken van werknemers die de klimaatplannen konden maken. Daarnaast waren zij afgelopen jaar afhankelijk van de gemeentelijke communicatiestrategie. Deze was soms ook gericht op algemene informatie over verduurzamen en niet alleen op klimaatplannen. Vanaf volgend jaar hebben zij budget opgenomen om zelf meer communicatie in te zetten om hun eigen doelen te gaan behalen. Voor de VvE's is vanaf oktober een grotere campagne gestart. Het blijkt een flinke uitdaging te zijn om de data met contactgegevens van VvE-besturen boven water e krijgen om deze als eerst aan te schrijven. Dit is inmiddels gelukt. Vanaf 2025 zou dit soepeler moeten gaan.

3. Van het aardgas af

3.1 Algemeen

In 2023 is het percentage woningen met een aardgasaansluiting gedaald met 1%. Een oplettende lezer zal zien dat in het dashboard van vorig jaar slecht 91,5% een gasaansluiting had. Het aandeel woningen met status onbekend was toen nog hoger, rond de 4%. Een groot deel van deze woningen zou dus toch een gasaansluitingen hebben gehad. Het aandeel woningen zonder gasaansluiting neemt ook toe; dit is zowel toe te kennen aan gasloze nieuwbouw, als ook aan woningeigenaren die hun bestaande woning aardgasvrij maken.

Grafiek 10: percentage woningen met aardgasaansluiting

In absolute aantallen is het aantal woningen zonder aardgas dan als weergegeven in tabel 2.1. Te zien is dat bijna 600 woningen aardgasvrij gebouwd zijn, of zelfstandig van het aardgas af zijn gegaan in 2023.

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Aantal woningen zonder gasaansluiting	708	1.007	1.100	1.366	1.494	1.878	2.475

Tabel 2.1: Absoluut aantal woningen zonder aardgasaansluiting.

3.1 Programma

Concreet op de planning staat om in Proeftuin Aardgasvrije Wijk (PAW) de meent 623 woningen voor 2028 van het aardgas af te halen. Voor de rest van Hilversum zijn we in 2022 begonnen met de wijkaanpak. Hierin hebben we gezien dat ondanks de stijging van de energietarieven het toch lastig is woningeigenaren aan te zetten tot actie. We organiseren in gezamenlijkheid met het Energiedienstenbedrijf en de energiecoöperaties activiteiten om woningeigenaren hier wel toe aan te zetten.

In 2023 is met aanvullende middelen van het Rijk een Hilversums Isolatie Programma opgezet, waarmee we naast het ontzorgingsaanbod ook een financiële tegemoetkoming aan woningeigenaren kunnen bieden. Het doel is om jaarlijks met het Hilversums Isolatie Programma en de wijkaanpak gezamenlijk tenminste 900 woningeneigenaren aan te zetten tot het nemen van één tot meerdere isolatiestappen en jaarlijks 50 woningen aardgasvrij te maken. In tabel 3 is alleen het aantal woningen opgenomen dat van het aardgas af is, zoals bekend bij ons programma. Deze woningen hebben bijvoorbeeld een aardgasvrij subsidie gehad, of zijn in de PAW de meent van het aardgas af gegaan. Het aantal woningen dat isolatiestappen heeft gezet is opgenomen in hoofdstuk 3 'energie besparen'.

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Doel voor 2040 aardgasvrij cumulatief	0	35	218	272	338	420
Behaald per jaar	0	1	31	63		
Behaald cumulatief		1	32	95		
% Behaald t.o.v. delstelling 2040 aardgasvrij		3%	15%	35%		

Tabel 3: Aantal woningen van het aardgas af door activiteiten van het programma energietransitie

4. Communicatie

4.1 Algemeen

De cijfers over de bekendheid met de duurzaam wonen lening en het energieloket over 2023 zijn nog niet bekend. Deze cijfers worden gemeten met de Hilversum Monitor. Deze wordt altijd in het eerste kwartaal van het volgende jaar verstuurd en ingevuld door de Hilversummers.

% Hilversummers bekend met	2021		2022		2023		2024*	
	Doel	Bereikt	Doel	Bereikt	Doel	Bereikt	Doel	Bereikt
Duurzaam wonen lening		38%	40%	40%	50%	45%	50%	
Energieloket (Duurzaam bouwloket)		0%	40%	38%	50%	45%	50%	

Tabel 4 Algemene bekendheid met producten en diensten van de gemeente Hilversum op het gebied van energietransitie

*Nog niet bekend.

4.2 Verbeteren klantreis en vindbaarheid energieloket

In tabel 5 staan voor 2024 alleen de bekende gegevens tot en met Q3 van 2024 gerapporteerd. Er is een flinke daling ten opzichte van 2023 te zien. Dit zal enerzijds te maken hebben met de lagere gasprijzen, waardoor het voor mensen minder urgent voelt om te isoleren. Daarnaast hebben we in de nieuwe ‘we helpen je’ campagne en in brieven minder vaak naar het energieloket verwezen, maar naar onze nieuwe landingswebsite hilversum.nl/energieloket. In sommige gevallen hebben we bij communicatie uitingen direct naar aanmeldformulieren gelinkt.

De cijfers van hilversum.nl/energieloket staan opgenomen in de nieuwe tabel 5. Op deze pagina zijn inspirerende verhalen, nieuws en het lokale aanbod te vinden.

Energieloket	Doel toename	Pagina bezoeken	Unieke bezoekers	Toe/afname paginabezoekers t.o.v. jaar ervoor	Toe/afname Uniekezoekers t.o.v. jaar ervoor
2021	0	4.474	Niet bekend		
2022	20%	4.449	2.890	-0,56%	
2023	20%	5.868	3.618	+32%	+25%
2024	10%	2.827	1.817	-48%	-50%
2025					

Tabel 5 Aantal paginabezoeken en unieke bezoeken van het gemeentelijk energieloket

Hilversum.nl/ nergieloket	Doel toename	Pagina bezoeken	Unieke bezoekers	Toe/afname paginabezoekers t.o.v. jaar ervoor	Toe/afname Uniekezoekers t.o.v. jaar ervoor
2024		1.949	714	100%	100%
2025					

Tabel 6 Aantal paginabezoeken en unieke bezoeken van hilversum.nl/energieloket

Bijlage 2 - Landelijke, provinciale en lokale ontwikkelingen

In de afgelopen jaren is hard gewerkt aan het bouwen van een fundament waaruit we de energietransitie kunnen vormgeven. Landelijk, regionaal en lokaal zien we ontwikkelingen die enerzijds de opgave van het juiste instrumentarium voorzien (wet- en regelgeving, subsidies), maar anderzijds soms ook het narratief beïnvloeden. Denk hierbij aan het nieuwe kabinet dat een wat andere koers vaart dan het vorige kabinet en de aankomende fusie met Wijdemeren wat ook de nodige dynamiek met zich mee zal brengen. In deze paragraaf lichten we een aantal ontwikkelingen toe die van invloed zijn of gaan zijn in de wijze waarop we de opgave met elkaar vormgeven.
Landelijke ontwikkelingen

Het huidige kabinet houdt vast aan de (inter-)nationale afspraken met betrekking tot het voorkomen van opwarming van de aarde met meer dan 1,5 graden. Tegelijkertijd zien we dat een aantal zeer effectieve maatregelen van voorgaande kabinetten worden losgelaten. Denk daarbij aan de verplichting om een (hybride) warmtepomp te installeren bij vervanging van de gasketel en het verhogen van de belasting op aardgas. Ook worden de uitvoeringsmiddelen die gemeenten krijgen via de Specifieke Uitkering CDOKE vanaf 2026 gekort terwijl er in april 2024 juist door de Raad voor het Openbaar Bestuur is geadviseerd de uitvoeringsmiddelen voor gemeenten vanwege extra uitvoeringstaken op te hogen. De uitvoeringstermijn van de Specifieke Uitkering Energiearmoede is verlengd tot en met 2027.
Voor zowel 2025 als 2026 heeft het kabinet 60 miljoen gereserveerd om een energiefonds in te richten dat steun biedt aan huishoudens die hun energierekening niet kunnen betalen en om ervoor te zorgen dat zij kunnen meekomen in de energietransitie.

De conclusie van de Klimaat- en Energieverkenning 2024 van het Planbureau voor de Leefomgeving is dat de reductiedoelen voor 2030 hoogstwaarschijnlijk niet gehaald zullen worden. Het kabinet is een traject gestart om voorjaar 2025 te besluiten over een aanvullend pakket met maatregelen om de doelen te kunnen halen. De koepels VNG en IPO dringen daarbij aan op toereikende financiering van de uitvoeringskosten.
Het Rijk komt naar verwachting nog voor 2025 met wetgeving die gemeenten meer instrumenten geeft om sturend te zijn in de warmtetransitie. Hiertoe zal de Eerste Kamer de Wet gemeentelijk instrumentarium warmtetransitie (Wigw) behandelen. Daarmee treedt, vooruitlopend op de nieuwe Warmtewet, ook een wijziging in werking van de huidige Warmtewet ten aanzien van de maximale tarieven voor warmte.

De vervanger van de huidige Warmtewet, de Wcw is klaar voor behandeling door de Tweede Kamer en daarna Eerste Kamer en zal naar verwachting in 2025 doorlopen worden. Deze wet regelt onder meer de selectie van warmtebedrijven, een publiek meerderheidsbelang in warmtebedrijven en de maximale tariefstelling voor warmte.
In het voorjaar van 2024 is de Landelijke Aanpak Natuurvriendelijk Isoleren vastgesteld. Door deze Landelijke Aanpak is het voor eigenaren van particuliere grondgebonden woningen mogelijk om zonder natuurvergunning de woning te isoleren. Deze regeling geldt tot er in de gemeente Hilversum de mogelijkheid is om gebruik te maken van een gebiedsgerichte natuurvergunning. Vanuit programma Groen worden in 2025 en 2026 de voorwaarden ingevuld om voor Hilversum een 10-jarige gebiedsgerichte natuurvergunning te verkrijgen voor onder meer het isoleren van woningen en overige gebouwen.

De prijzen voor energie schommelen sterk sinds de inval van Rusland in Oekraïne. Weliswaar zijn de prijzen lager dan kort na de inval, toch blijft sprake van met name hoge gasprijzen. De prijzen voor elektriciteit hangen af van de contractvorm (vast, variabel of dynamisch) en het type gebruiker. Door de toename van duurzame elektriciteit uit wind en zon en het onvoldoende mee ontwikkelen van flexibiliteit in de afname, is er op de handelsmarkt steeds vaker sprake van negatieve stroomprijzen. Dit zet de verdienpotentie van grootschalige zonneprojecten onder druk. Voor zonnepanelen op het dak van de eigen woning, geldt dat de businesscase nog steeds goed is. Per 1 januari 2027 wordt het salderen afgeschaft, dit zal de businesscase van zonnepanelen minder goed maken, maar nog steeds positief. Door het afschaffen van salderen wordt het voor eigenaren van zonnepanelen financieel aantrekkelijk om zonnestroom zoveel mogelijk direct zelf te gebruiken. In de jaren 2025 en 2026 zal de gemeente door voorlichting mensen hiervan bewust maken en op voorbereiden. Verder bereiden de netbeheerders en het Rijk zich voor op een nieuwe

tariefstructuur voor de netaansluiting voor elektriciteit om daarmee prikkels te introduceren die de netbelasting verlagen. Het is nog niet bekend wanneer deze wijzigingen zullen ingaan.

Provinciale en regionale ontwikkelingen

De Provincie Noord-Holland is een belangrijke partner in de energietransitie. De provincie biedt ondersteuning aan de gemeentelijke taken vanuit het Servicepunt Duurzame Energie (SPDE), bijvoorbeeld bij het opzetten van een warmteprogramma en het voorbereiden op de gemeentelijke rol bij warmtenetten. Tevens is de provincie bevoegd gezag voor de natuurwetgeving in relatie tot isoleren en is de provincie één van de aanjagers van Het Convenant Toekomstbestendig Bouwen, waar de gemeente Hilversum in oktober 2024 deelnemer van is geworden en biedt ze ondersteuning bij het werken met dit convenant.

Regionaal treffen we voorbereidingen om voor iedere gemeente apart de verplichte Warmteprogramma's op te stellen. Een Warmteprogramma is de opvolger van de Transitie Visie Warmte en moet uiterlijk eind 2026 vastgesteld zijn. Met onder andere ondersteuning van het SPDE (gefinancierd door de provincie) voeren we gezamenlijk die onderzoeken uit die ons het juiste beeld geven om als gemeenten apart onze oordelen over te kunnen vellen en besluiten op te baseren.

Regionaal loopt een onderzoek in opdracht van de Provincie Noord-Holland naar de mogelijkheden voor een regionaal of provinciaal publiek warmtebedrijf, dat lokale warmtenetten kan realiseren en exploiteren. Het rapport is in december 2024 door adviesbureau Fakton opgevelerd.
Netwerkbedrijf Alliander heeft met de regiogemeenten haar plannen gedeeld om een publiek integraal warmtebedrijf te worden. Deze nieuwe rol past onder de nieuwe Wet collectieve warmte (Wcw). Alliander heeft onder de vlag van dochteronderneming Firan reeds verschillende warmteprojecten in exploitatie en heeft de ambitie om binnen haar verzorgingsgebied voor 2030 tenminste 480.000 woningen op een warmtenet aan te sluiten. Mogelijk dat dit publiek warmtebedrijf ook in Hilversum de energietransitie kan ondersteunen.

Lokale ontwikkelingen

Binnen de gemeente Hilversum werken we reeds een aantal jaar vanuit het in 2021 vastgestelde kader van de TVW en de RES. De TVW benoemt een tweetal mijlpalen voor de langere termijn, te weten:

- Hilversum energieneutraal in 2050
- Hilversum van het gas af 2040

Na vaststelling van de TVW en RES zijn in 2024 door de gemeenteraad nog een tweetal sturende besluiten genomen die deels de doelstellingen van de TVW en RES onderschrijven, maar ook nieuwe dynamiek en uitdagingen met zich meebrengen.

In mei 2024 is de Omgevingsvisie Hilversum 2040 vastgesteld. Drie maatschappelijke vraagstukken staan centraal in deze visie; duurzaamheid, inclusiviteit (meedoen) en economische vitaliteit (actief). De energietransitie valt binnen het thema duurzaamheid samen met water, bodem, geluid en lucht, klimaatadaptatie, biodiversiteit, natuur en landschap, circulariteit, mobiliteit en bereikbaarheid. In de omgevingsvisie wordt gesproken over 'In één generatie fossielvrij'.
De nadere uitwerking van deze doelstelling is als volgt geformuleerd (p. xx): de overgang naar een voor iedereen toegankelijk duurzaam energiesysteem versnellen en intensiveren. Dit doen we door onder andere in te zetten op:

- Uitvoeren van de 'all-electric' aanpak voor inwoners (isolatie en duurzaam stroom opwekken door zon-op-dak.).
- Warmtetransitie naar aardgasvrij door het stimuleren van energie-initiatieven voor thermische energie uit oppervlaktewater en afvalwater (bij rioolwaterzuivering Anna's Hoeve) en het Programma Aardgasvrije Meent.
- Faciliteren van (verzwaring van) energie-infrastructuur en het vooruitplannen van publieke laadinfrastructuur.
- Het aanleggen van toekomstbestendige energie-infrastructuur in gebiedsontwikkelingen, zoals op Sportpark en in buurtschap Crailo.

Met het vaststellen van de omgevingsvisie is grotendeels de koers die we varen in de TVW bekrachtigd, maar zullen we met name op het vlak van toekomstbestendige energie-infrastructuur in 2025 nader moeten verkennen hoe dat het beste vorm gegeven kan worden. In de verschillende gebiedsontwikkelingen sturen we hier nadrukkelijk op en zijn er ook aanvullende ambities geformuleerd vanuit de omgevingsvisie rondom bijvoorbeeld circulariteit, energieneutraal danwel energiepositief en het type warmteoplossing. Ook voor de rest van Hilversum is het wenselijk het handelingsperspectief voor toekomstbestendige, haalbare en betaalbare warmte- en koude-oplossingen goed in beeld te krijgen, zodat we hier samen met de markt en partners in kunnen optrekken.

Aanvullend zal ook het tweede belangrijke besluit van invloed zijn, namelijk de fusie met Wijdemeren in 2027 en de voorgenomen ambtelijke samenvoeging op 1 januari 2026. Dat betekent dat in 2025, naast het verder uitbouwen van de projecten en activiteiten, nadrukkelijk ook onderzocht moet worden wat de samenvoeging gaat betekenen voor de energietransitie.

De verkenningen in 2025 gaan ons helpen om verder richting te geven aan de opgave en oplossingsrichtingen die we opnieuw met elkaar gaan vastleggen in het verplichte Warmteprogramma. In het Klimaatakkoord is afgesproken dat gemeenten dit elke 5 jaar vaststellen.